

Hetedik évi folyam.
Pest, september 16-án 1860.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében egy és fél iven jelenik meg. — Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postal uton külön a Vasárnapi Ujságra félévre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. uj pénzben. — A Vasárnapi Ujság a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félévre 10 ft., évnegyedre 5 ft. uj pénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó.

KÖLCSEY FERENCZ EMLÉKEZETE.

(Született 1790. augusztus 8-án, meghalt 1838. augusztus 24-én.)

Nem, nem!
Nem lehet kétségbe esnünk a jövő felől.

Nemzet, mely annyi vérvesztés daczára — oly teljes életerőt, annyi sanyaruság és szorongatás után — oly megtörhetlen lelket tanusit, mint a magyar: annak életfonala nincs a párkák kezére bízva; a fölött magasabb hatalmak örködnek.

Egy szív, egy lélek él — hála égnek! — mindnyájunkban. Az ősi átok erejét veszté. Egy érzéstől emelkedik, hevül minden kebel. Egy gondolat lelkesit minden velőt: — „A haza minden előtt.”

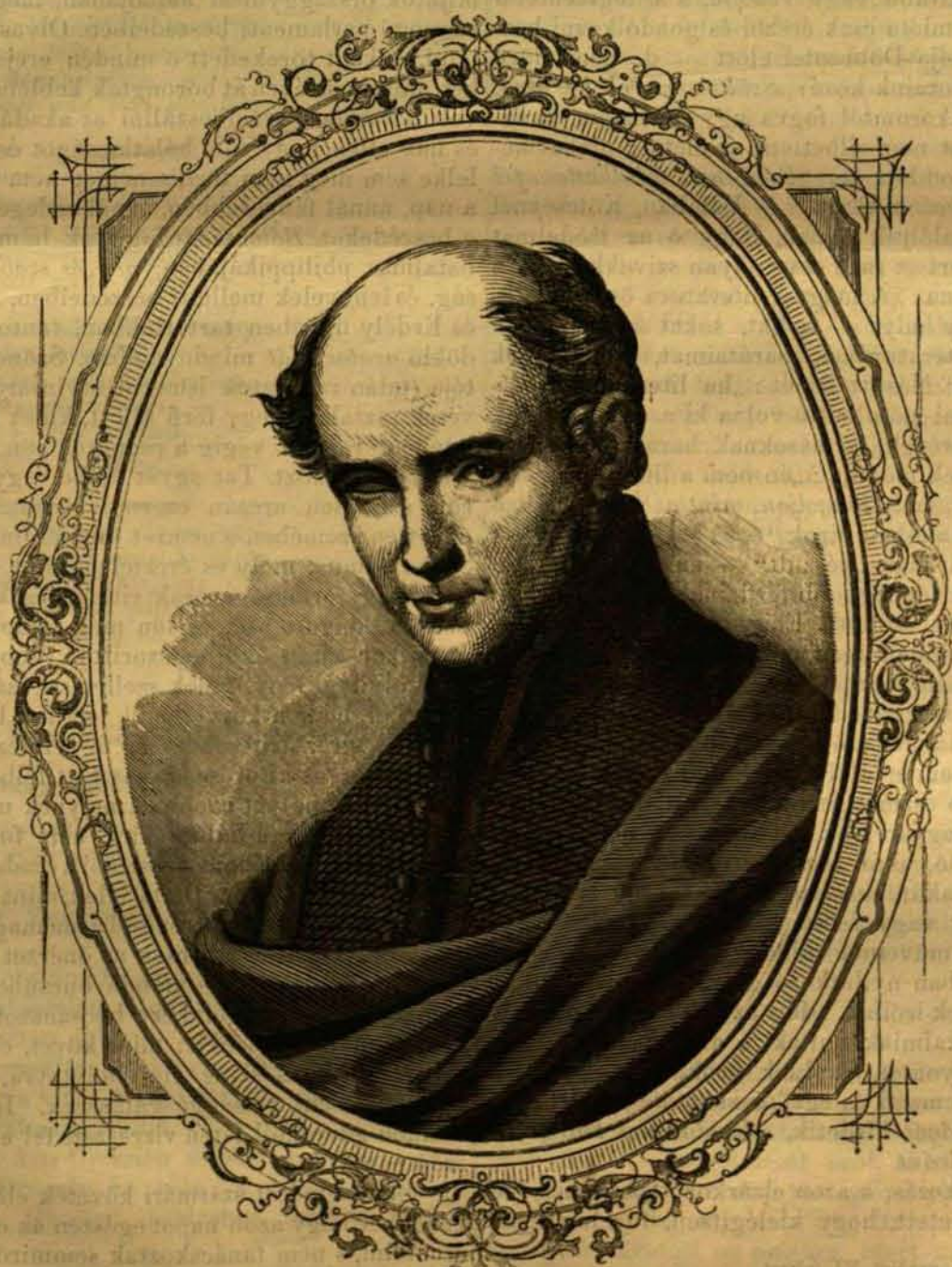
Oh, ha a nemzet ihletett ajku dalnokai, sirjaikból most kikelhetnének! . . . most rebegnék még el buzgó áhitattal:

„Él még nemzetem Istene, — állsz még, állsz szeretett hazám, Nem dőlt még alacsony porba nemes fejed!”

most zengenék csak el, szent öröme gyúlva:

„ — — — Hála égnek, Még van lelke Árpád nemzetének!”

De élnek ők örökké tartó műveikben; és szellemök velünk van, buzdit bennünket ma is . . . Vagy nem Vörösmarty lánglelkétől hevül-e a

KÖLCSEY FERENCZ.

lég, midőn Kárpatoktól Adriáig, velőt rázva harsog a millió ajakról zengő Szózat: „Házának rendületlenül!” . . .

Nem Kölcsey angylaszelid lelke borong-e fölöttünk, midőn szent áhitattól térdve hullva, imádkozik egy egész ország: „Isten áldd meg a magyart!” . . .

Bizony, ha Kölcsey e himnusznál többet soha nem irt volna: vérvő lelkének ez egyetlen csöppje, e lelkünk mélyéről szakasztottima, halhatlanná teendé őt a nemzet előtt. Pedig ő nemcsak a hazát, a szív szerelmét is oly édes epedve zengte lantján. És nemcsak dalnok volt: egy egész irodalmat ölelt működése körébe. S nemcsak irt, hanem tett is! mindent és mindig a hazáért; annak áldozta föl éjeit és napjait, azé volt lelkének minden gondolata, szívének minden dobbanása.

Emlékezzünk meg róla! — de emlékezzünk minél gyakrabban; s a hála és kegyelet azon magasztos érzetével, melyet tőlünk méltóbban senki sem érdemel, mint ő. —

Kölcsey Ferencz
Álmoszal bejött
jedelmi személy

kének, Ond-nak ivadéka *) született Középszolnok megye Szödemeter nevű falujában, 1790-dik év, augusztus 8-dik napján. — Tetszett az ellentételekben gyönyörködő természetnek, hogy a leggyöngébb testalkatot adja annak, kinek lelkét a legerősebb teremté, s a leghidegebb kifejezésű arc alá rejtse a leglángolóbb szívet; sőt, hogy külső és benső közt még nagyobb legyen az ellentét: egyik szemétől is megfosztá azt, ki ezereknél világosabban látott.

Nevelője a debreczeni helyvét hitvallású főiskola volt, hol ötödik évétől tizenkilenc éves koráig tanult. Ott szerette ismereteinek alapját, az iskola átbuvarolt nagy könyvtárából; ott tette sajátjává a klasszikus nyelveket, tanulmányozta különösen a görög filozofusokat, kiknek nyelvét oly tökéletesen bírta, mint senki más e hazában; ott tanulta meg a német és francia nyelvet is, melyekhez később még elsajátította az olaszt és spanyolt. — A tudományszomjas ifjú lelke, emésztette a munkát mint a láng, s szívta magához az ismereteket, mint tenger méhe a folyamokat. Ez ad kulcsot kezünkbe azon rendkívüli képesség megfejtésére, miszerint már tanuló korában, az iskolából, adatokat szolgáltatott Kazinczynak bizonyos irodalmi peréhez, úgy, hogy, a nagy nyelv-reformátor, a tizenhét éves Kölcseyt már barátságára méltatta, levelezett vele, sőt költeményeit is megküldötte neki, s észrevételét szokta azok felől kérni.

Iskoláit bevégezve Pestre ment, s a tudós Horvát István és költő Vitkovics és Szemere Pál „karjaiban ölte a legszebb órákat“ mint maga írja; itt kötötte az irodalom akkori jeleseivel azon szent és szoros barátságot, mely a nagyra törő ifjú nemes lelkének szárnyakat fűzött, és buzdítást adott azzá küzdeni föl magát, mivé valóban lön.

Az irodalomhoz a legtisztább vágy vezette, s a legszentebb érdek csatolta Kölcseyt. Irt, mióta csak érezni és gondolkozni kezdett, — mint ezt maga mondja Döbrentei előtt — de nem előre feltett czélből vegyült literátoraink közé: „Szükségem volt barátira, — így ír — s kiket gyermekkoromtól fogva úgy neveztem, meghaltak; és minthogy másként nem élhettem az életet: ujakat kerestem. S ime ifjuságunk romlott seregében nem találhattam fel őket egyebütt, hanem literátoraink között.“ — Valóban, Kölcseynél többszörös bizonyítványát találjuk annak, hogy ő az irodalmat azért kedvelte leginkább, mert ez fűzé össze olyan szivekkel, kiket különben fel nem talált volna. „A magyar literatúra örökre kedves leendő nekem, — írja egy helyt — sokat, sokat köszönök én ezen szép, de elhagyatott literatúrának, barátaimat, s életemnek kevés, de egyedül szép óráit.“ Másutt ismét: „ha literatúránk idegen maradt volna előttem, mi pótolhatta volna ki azon örömeiket, melyek Kazinczynak, Szemerének, s másoknak barátságában nekem nyiltanak?“ Döbrenteinek mondja: „én nem a literatort keresem benned, én lelket keresek, mely lángoljon, mint az ényém, s barátot, mint Palimban és Kállaimban bírok.“

Azonban jóllehet nem írónak „készült“ — mégis egyike lett Kölcsey, a magyar irodalom legnagyobb férfainak. Műveit ismereteni ez alkalommal nem lehet czélunk. Elég, ha ajánljuk itt azok megszerzését és olvasását minden igaz magyar embernek; ajánljuk pedig annyival őszintebben, mert teljes mértékben osztjuk egy bíráló azon nézetét **, mely szerint, a tiszta öneszmélet után törekvőnek, alig nyújthat más magyar író annyi tápot, mint Kölcsey. Valamennyi íróink közt, ő benne találunk legtöbb eszmét; s az ő iratai legképesebbek legtöbb eszmét gerjeszteni az olvasóban. Ugy, hogy Kölcseyt méltán a magyar írók bölcsészének nevezhetjük. Akár költeményeit vegyük elő, akár beszélyeit, akár törvénykezési vagy politikai szónoklatait, akár erkölcsi cikkeit vagy szépirodalmi értekezéseit, akár bírálatait vagy leveleit, akár történelmi vagy tisztán bölcsészeti munkáit: műveinek mindegyikében azon legmélyig ható s mégis legtisztábban nyilatkozó gondolatjárással találkozunk, mint az ő kor remek-íróinál. Még azon dolgozataiban is, melyek ugyszólván csak alkalmiak voltak, s alanyi érdekek már megszűnt, minden lépten nyomon akadunk örökbecsű egyes helyekre, melyek az emberi, nemzeti és egyéni méltóság érzését emelik, erősítik, a haladás valóságát hirdetik, s bizalommal töltnek el az emberiség és gondviselés iránt.

Az irodalommal foglalkozás, s azon elzárkozottság, melylyel ez Kölcseynél járt, nem lehetett, hogy kielégítsen, türelmetlenné

kellett hogy tegyen elvégre egy oly férfit, kinek minden nemesért hevülő keblét annyi láng, annyi tetterő feszíté. Vétek volna, az olvasót megfosztanom azon gyönyörű rajztól, melyet e tekiutetben lelki állapota felől önmaga ad Kölcsey. „Emlékezem — mondja Celesztina fölött — mikor keblem is forrás és küzdés tüzpontja volt, mikor lelkemben ezer indulat, gondolat és kép zajong, mikor vágy és remény, bolygótüzként csalogka fényvel világita ösvényemen, mikor százféle erőt érzék magamban, s nem lelém az utat, a melyen hatnom lehessen. Hellász és Róma hősei ragyogtak a multból felém, s szívszakadva kérdém: „hol a haza, melyért halnom lehessen mint ők!“

A tüzből égő ifjú lélek e kérdésére, csak a negyvenkét éves férfi adhatta meg a feleletet. Négy évi közpályán működése után, 1832-ben Szatmármegye által országgyűlési követé választatott. Megjelent. Az ország sorsát intéző rendek közt, vágyainak czélpontjánál találta magát, — s megdöbbenve szólt: „Ime ez a Haza! mely gyermekségem álmaiba, mely ifjú és férfikorom érzelmeibe lángvonásokkal szövé szent képét; — ez a Haza, melynek dicsőségeért meghalni, oly régi s oly szép gondolata vala lelkemnek, s melynek sebeit, szívem alatt ezerszer érzém megújulni . . . S te mit fogsz érette tenni, — kérdé önmagától — mit fogsz tenni most, midőn álmok helyett való pálya nyilik előtted? Lesz-e erőd létrehozni azon ideákat, mik husz év óta boronganak kebeledben? Lesz-e bátorságod szembeállni minden akadályal? Fogsz-e túrni rettentést, jéghidegséget, hálátlanságot és félreértést? Fogsz-e szél és hab ellen küzdeni, ha minden elhagy, ha bűnök mondatik, mit angyalod kebled mélyén sugall, ha minden jó, szép és nagy, legyőzve süllyedez?“

Hogyan felelt a hazafi e lelkéhez intézett kérdésekre? megtaláljátok országgyűlési naplójában, meg az ékesszólás gyöngyeitől ragyogó parlamenti beszédeiben. Olvassátok ezeket, s meg fogjátok látni, miként törekedett ő minden erejével, létrehozni azon eszméket, mik husz éven át borongtak keblében; meg fogjátok látni, hogy volt bátorsága szembeállni az akadályokkal, hogy küzdött szél és hab ellen, hogy túrt hálátlanságot és félreértést: de azért szikla-lelke sem meg nem tört, sem meg nem hajolt; sőt, mint vihar után a nap, annál fényesebben, annál melegebben ragyogott. Olvassátok e beszédeket. Bátorságát fogjátok bámulni a főrendek elleni négy hatalmas philippikájában, nép és szabadság-szeretetét az örökváltóság, és lengyelek melletti beszédeiben, honszerelmét a magyar nyelv és Erdély ügyében tartottakban, tántorithatlan hazafiságát és tündöklő oratoriáját mindnyájában. Szónoklását egy lelkesült hallgatója (talán rá fogtok ismerni stylusáról) így írja le: „A tiszai követek asztalánál egy férfi állott, kinek halk szózata szent pietás ihleteként rezgett végig a csontvelőkön. Egy erős lélek, töredékeny test lánczai közt. Tar agyát őszbe vegyült kevés hajszál lengte körül, szintelen arcán ezernyi virrasztott éjnek tikkadsága ült; egyetlen szemében a nemzet minden mult és jövő bánata tükrözött. Szava tompa, mély és ércztelen, mint egy siri hang, melynek monoton egyformasága csak ritkán, csak az indulatok legfőbb hevében szállongott alá, és lön még tompább, ércztelenebb, siriasabb, — mikor aztán ököbe szoritott jobbát emelve, úgy állott, mint egy tulvilági lény, kinek szellemszavát, nem úgy mint másét, érkeinkkel, hanem közvetlenül lelkünk lelkével véltük hallani. . . És e siri hangra, siri csendesség figyelmeztetett, melyet csak az érzelmek villanyos kitörése szakasztott félbe.“

A szép pályát azonban, melynek utain tövis és babér egyaránt hullottak a hazafi hálántékira, nem futhatta végig. Sikerült az armánynak oly Rubicont árasztani a diadalmasan küzdő bajnok útába, melyen átgázolni, oly tiszta lélek, mint a Kölcseyé, nem akarhatott. Fájdalmasan, de egyszersmind azon magával megelégedéssel hagyta ott az országházát, mit csak az önértet szokott nyújtani a tiszta kebelnek. „Elválunk — mondá bucsubeszéde végén az ország rendeihez — de vétségeinkért bocsánatot nem kérünk. Mint ember, nem bántottunk senkit; mint követ, elveink mellett harcoltunk, s e harc, a haza színe előtt folytatva, czéljaiban sokkal szentebb vala, mintsem vétségé válhassék. Isten őrizze meg e nemzetet minden gonosztól, Isten virraszsa fel e nemzetre a teljes felvirágzás szép napját.“

A lemondott szatmári követek elbucuzása, úgy meghatotta a rendeket, hogy azon napot egészen az elválás fájdalmának kivánták szentelni, s nem tanácskoztak semmiről.

Kölcseynak szentségtelen kezektől illetett lelke pedig magába

*) Lásd: Béla király névtelen jegyzőjét. VI. fejezet.

***) Jeles íróink csarnoka. P. Napló: 1853. sept. 18.

yonult vissza, mint a mimosa pudica, s a csekei magányába temetkezett férfit, folytonosan munkálkodva ugyan, de a közélet terén többé nem látjuk.

1838. aug. 24-kén oda költözött a jobb lélek, honnan származott, az égbe; földi sárháza pedig a csekei temetőben porlik. Még mint gyermek, elzarándokoltam e szent sírhoz, s azon virágszálak, melyeket ormárolt téptem, legdrágább kincseim. Oh, ha nem mehettek oda mindnyájan, hogy tőle ily lelkesítő emlékjelt hozzatok, menjetek el eszméinek, gondolatainak, érzéseinek temetőjébe, a könyvekhez, melyek munkáit tartalmazzák, s onnan szedjétek magatoknak, soha nem muló, hervadatlan virágokat, onnan merítsétek a jónak, szépnek és igaznak állhatatos szerelmét, onnan tanuljatok jó emberek és lelkes hazafiak lenni. Az ő emléke legyen a szentelt zászló, melynek lengése nagy és nemes tettekre buzdítson benneteket. Hymnusza legyen gyermekeitek imája, s dicső nevét áldva emlegessétek unokáitok előtt.

Békés, aug. 24.

Szathmári Károly. *)

Haza jöttem.

Haza jöttem, itthon vagyok, itthon,
Hova lelkem sohajtása rég von.
Mint a madár viruló hazába,
Vágytam én a szülőföldi tájra;
Messze hagyni gondjaidat, élet,
Mely fáraszt és szívet, lelket éget.

Csolnak valék, kit ti szilaj habok,
Sors hajjai, messze sodortatok;
Tépett levél, kit őrvöngő szárnyon,
Vitt a szélvész hideg, pusztá tájon,
Örömtelen, sivatag helyeken, —
Csakhogy egyszer még haza jöhettem.

Mint szerelmem, kit vágyva keres fel
Hú kedvese forró szerelemmel:
A futosó gyermeki emlékek,
Vendég gyanánt mind hozzám gyűlének,
Ez is, az is megcsókol, megölel,
S megtelik a szív ajkuk mézivel.

Bár oly sok a hervadt öröm, remény
Életemnek kietlen mezején,
A szép multnak, szép örömvirága,
Ráhajol lelkem omladékára. —
S mint kikelet a sirok hantjait,
Beföldi a boldogság romjait.

De alig, hogy pihent a szenvedő,
Bujdosnia kell, mert hisz vándor ő;
Menni, menni, a hol nincs, ki várna
Mélég szívvel szerető karjába; —
Még egy érzés, egy futó pillanat,
S szülőföldem, nem látod hú fiad!

(Szatmár.)

Czelder Márton.

Egyes kiszakasztott lapok a történet könyvéből.

V. Szondy Mihály. **)

Temesvár vivásával majd szinte egy időben kezdé meg Ali, budai basa, e tevékeny, és ügyes vezére Szolimánnak, hadműveleteit a Budához közel eső várak ellen, oly czélből, hogy az akkoriban nagy jelentőségű Egervárához utat nyisson a török fegyvernek.

Ali Veszprém megvétele után Drégely felé indult, mely Visegrádtól északra az Ipoly balpartján, Hont és Hidvég között fekszik. Vára, mely magas bércezen épült — azon időben egy volt a leggyengébbek közül; időrongálta falai nem nagy ellentállásra mutattak; de nem hiányzott a vitéz őrség, mely a gyenge erődítvényü helyet, ha kell, megóttalmazni tudja.

A basa 1555-ik július 9-kén Orosziba érkezett egész seregével, melylyel szomszédos volt Drégely és vára; a hangyasokaságu nép, mely többnyire ronda, féktelen, rablásához szokott népből

állott, mint pusztító sáskahad lepé el a vidéket; a dus kalászkótló hullámzó szántóföldek, a szép virágos mezők, egy perc alatt lettek semmivé, letiporták azokat a török lovak patkói; — véginségre juttatva a vidék lakóit. A csendes béke fedte hajlékokat eláraszták a durva hadtömegek ezrei, pusztítva, égetve, rabolva mindent, mit csak lehetett. Ha most egyik vagy másik család jólétnek, boldogságnak örült, a jövő perczben már kedves hajléka romjain siratá azok elvesztését. Ha most e perczben egy magát boldognak érező jegyes édes reménnyel csüggött a jövőn, már a másik perczben kedvese holtteste felett zokogá el keservét, megcsalatott reménye bánatát. — Itt egy roszakatag ősz apát látunk bus arczczal ülni. Siró gyermekektől körülveve, még néhány órával ezelőtt életvidám, mosolygó arczukról le lehet olvasni a boldogságot, ma már az ősz apa a szívtelen ellenségtől rabsagra hurczolt fiát, az ártatlan gyermekek édes atyjokat siratják. Amott tépett ruhájú nők, szemérmes hajadonok kétségbeesett arczczal futkosnak jajveszékelve, üldözötve egy csoport haramia képü jancsártól, kik buja gerjedelmök áldozatául akarják ejteni a gyenge nőket. — Amerre a szem tekint, rémült, halálsápadt arczu embereket, roszakatag ősz öregeket, tehetetlen gyermekeket láthatni, kik menekülni igyekeznek a duló, romboló had elöl; vad lárma-hangokat, kinos nyögéseket, halálordításokat hallani, melyek mindegyike iszonynyal tölték el a szívet, a keblet. Nincs e vad harcokban könyörület, nincs szívök, mely megessen ennyi szenvedő, tehetetlen nép látásán, kik ártatlanul szenvedve halnak el, kik csupán a vad szenvedély áldozatai, szegény, szegény emberek! . . .

. . . Ali basa pompás sátorában heverész kerevetén, jól hallja ő — zibongó táborán keresztül — a szenvedők jajait, tudja mi történik a közel falvakban, tudja, mint rabolják, gyilkolják ocsmány martalóczaival a szegény tehetetlen népet; de eszé ágában sincs azt meg akadályozni, mert esőselék népe csak úgy harczol kedvére, ha előbb zsiros ragadmány felől biztosították, — tehát legyen nekik kívánságuk szerint . . . míg ronda népe szertesztet rabol, ő a helység Márton nevű papját maga elé parancsolva, Drégely vára parancsnokához, Szondy Mihályhoz küldi izenettel, hogy „*adjja fel a várat, mert ő t. i. Ali — igen félti a vitéz várnagyot.*“

Szondy — vevén Ali basa üzenetét, — mely igen sértőleg hangzott — rögtön összegyűjti a néhány százra menő őrséget, lelkes szavakat intéz a vitéz harczosokhoz, ellentállásra, kitartásra buzdítván őket; azok egy szívvel lélekkel ígérnek az erélyes ellentállást, — csak holttesteiken keresztül jöhet be a várba az ellenség! — ekkor Szondy minden vagyonát előhordatván megégetteté. szép harczai méneit leszuratja, hogy a gyűlölt ellenség mentül kevesebb elrabolni valót találjon; — e tett után meggyónt a papnak, s visszaküldé Márton papot viszonúzenettel Alihoz: mondd neki, lelkiatyám, későn kelt ahhoz! hogy a várat átadjam, mig vele meg nem mérköztem.

Ime küldök neki két ifju törököt és két énekes apródomat; amazokat azért, hogy nevelje vitézekké, emezekkel mondasson éneket sírom felett, mert védeni fogom a várat és meghalni!

Ali, értésére esvén a tagadó válasz, dühösen ugrott fel kerevetéről, epés sárga arczát biborszínre festé a harag; mélyen beesett szemei villámokat szórtak, szederjes, kék ajka vonaglott, nem birt szólani a dühtől; most érthetetlen szavakat rikácsolt, majd pokoli kacajra fakadt, melynek hallására a vér kezdett meghűlni környezetében, kik előtte állottak, várva parancsait. — Dühé csillapultával rögtön kiadá parancsait, hogy a rablások, gyilkolások megszünjenek, mert időhalogatás nélkül, indulandók lesznek Drégely várához, megkezdeni annak vivását; erre általános örömrivalgás tört ki a törökök ajkairól, s lön nagy lótásfutás, készülődés mindenütt.

Egy óra mulva utban volt a roppant török sereg Drégely vára felé.

Ezalatt a vár parancsnoka Szondy Mihály nem hevert, kevés számu hiveivel csatára készen várta az ellent, hol a várfala leggyengébb volt, oda állittatá legvitézebb harczosait; buzdítva, bátorítva őket; — meglátszott azok arczain egyenkint és összesen, a lelkes elszánás, a harczai tűz nemes pirja, a félni nem tudás, és az, hogy mennyire vágnak megküzdeni a gyűlölt ellenséggel! . . . nemsoká váratott az magára, mert már leheté látni a vár ormaról, mint nyomul csendesen roppant tömegben előbbre, előbbre; közepett a vezér tűnik fel, gyönyörű szürke ménen ülve, pazar fénynyel elárasztott öltözetben; olajszíni arca még most is piros

*) Kőlcsey mint polgár, általában ugyan a hazának, de közvetlenül Szatmármegyének élt. Szabad legyen indítványoznom Szatmármegye rendei előtt, a Kőlcsey szobrának felállítását. — Sz. K.

**) Forrás: Szalay László Magyar tört. 17. könyv 289—290. lap.

a haragtól, szemeit firkészőleg jártatja a szemben levő erősségen; mellette jönnek legmeghittebb emberei, a hosszú szakálu basák, bégek, agák, roppant turbánnal fejkön, melyek a legszebb keleti gyöngyökkel vannak ékítve; mindnyájuk oldalán széles szablya függ, pompa és fény özönlő körül az egész kíséretet. — Itt jönnek a jancsárok is, szép rendben, mindnyájan merész, bátor tekintetű férfiak, tetőtől talpig fegyverben, szigorú, edzett vonásokkal, nap-tól fekete arcukon számtalan sebhelyek forradásai látszanak, mint a megpróbált vitézségnek jelei; — közvetlen utánok jönnek a spahik, ürge, vidor tekintetű férfiak, némelyek alig pelyhedző szakállal s bajuszszal; feltűnően karcsu férfiak valamennyien, a szép, piros turbán magasan lengő kócsagtollával, a bogláros kaftán oly szépen állanak karcsu természetűkhöz, hosszú dárda, görbe vékony kard fegyverzetük; utánok jó még néhány ezer rongyos gyülelész nép, széles, fényesre köszörült handsárral oldalukon, némelyek puskával, lándsával fegyverkezve; lopásból, rablásból élő nép ez valamennyi, ezek kezdik rendszeren a támadást, őket küldik elől ott, hol a veszély legnagyobb, ha elhullanak, elvesznek is mind egy lábíg, egy cseppet sem törődnek velük; lesz holnap helyettük ezer meg ezer más ilyen rongyon gyűlt tömeg; ez az ő rendeltetésük; — az egész menetet roppant ostromágyuk, faltörő mozsarak hosszú sora zárta be.

Néhány negyedóra kellett, míg a nagy sokaság a vár alá érkezett; Ali basa rögtön jelt adott az ostrom megkezdésére; most megdördültek az ágyuk Drégely vára alatt, nagy erővel szórva romboló tekéiket a gyenge várfalakra; a nagy öblös mozsarak roppant köveket hajigáltak, összetörve mindent, a hová leesnek; — a vár ágyui is jólirányzott lövéseikkel nagy pusztítást tesznek az ellen soraiban, egész sorokat semmisítnek meg a halált hozó tekék; — félórás szakadatlan tüzelés után egyszerre nagy robajjal leomlik jó darabon a vár fala, ezzel meg van nyitva az út a legnehezebb küzdelemre, hol ember ember ellen vi. — A törökök örömrivalgással adják hírül ez örvendetes eseményt; Ali basa ezt látva rögtön megszünteti az ágyuzást, rohamot parancsol; egyszerre megharagannak a török sereg két oldalán a csatakiürtök, dobok peregnak, kardok villognak, erre hármás *Allah* ordítás tör fel az égbe. — A mint a harmadik kiáltás elhangzott, megindul a roppant tömeg, a föld rengett dübörgésük alatt; mint szilaj folyam, mely védgátat szakaszt, úgy rohan e sereg, nem gondolva a halállal; a vár ágyui utat vágnak a beláthatatlan tömeg között, egy percig még meglátszik az ágyugolyó által okozott nyílás, aztán ismét helyreáll a rend, összefoly a tömeg, és rohannak tovább. . . .

Az őrég legjobbjai a nyitott réshez gyülekeznek, karddal kezükben várják a rohanó törököt; közöttük van maga a vezér is, nekitüzesedett arccal, villogó szemekkel; izmos jobbáiban ütésre készen tartva, nehéz szeges buzogányát, széles kardja oldalán függ, balját markolatán nyugasztva; — ajkai még itt sem szünnék meg beszélni, buzdítja, bátorítja hiveit. —

Most e perczen érkeznek oda az ostromlók, egész dühvel vetik magukat a rájuk várakozó magyarokra; borzasztó vérontás fejlődik ki; az izmos magyar kar sulyosan, és sebesen osztogatja csapásait; egy-két pillanat alatt halom emelkedik előttük török holttestekből. — Itt-ott egy-egy bajnok kiválaszt magának egy-egy

török harczost, a kiről gondolja, hogy ez hozzá méltó ellenség; egy ideig karddal viaskodnak; mindegyik ügyes vivó, egyik sem bírja a másikat megsebesíteni; s midőn így már nem boldogulnak, elvetik kardjaikat, egymásnak rohanva összeölelkeznek, sokáig lehet őket így küzdve látni; a tusa alatt egy szót sem hallatnak, pedig szederjes kékké vált arcuk elárulja a belső fájdalmat, melyet éreznek e nehéz harc közepett; most a földre zuhanva küzdenek egymással, csak egy percze sem bocsátják el egymást, míg halálra marcangoltan egymás karjaiban adják ki lelküket.

Már a török sereg legbátrabbjai, legvitézebbjei hátrálnak; a maroknyi magyar had öldöklő fegyverét nem állhatják tovább a vitéz jancsárok, némelyek fegyverüket elhanyagolva futnak; bárha a védőket rutul megritkítja is a török kard éle, de el nem csüggeszté, vezérok dicső példáját követik ők, ki mint oroszán harczol közöttük, az ozmán had színét, javát aprítván le kardjával; nem állhat meg előtte az ellen; a hol ő megjelenik, egy perc alatt szét van rebbentve az; e rendkívüli vitézségen, hősi bátorságon megtörik a hangyasokaságú nép ereje, a roham vissza van verve.

Ali basa szemmel kíséri e véres csatát, e lélekrázó harcot, melyben annyi vitéz népe elhullott a nélkül, hogy csak egy is jut-

hatott volna a vár bástyájára, kitzni a lófiakas félholdat; s midőn látja, hogy serege visszaveretett; düh magasabb fokra hág, mint zsákmányt vesztett vad ordít fel; az áldozat igen nagy már eddig is, pedig mennyi vérnek kell még kiomlani! . . . nem tesz semmit . . . ha egy lábíg elvesznek is . . . előre! . . . rögtön parancsot küld egy csausz által a sereg vezetőihez, bármilyen áron bevenni a várat, meghal az, ki hátrálni merészel!! . . . előre! előre!! . . . a spahik odahagyják harczparipáikat, gyalog rohannak a falakra, buzdítva, bátorítva mindenütt a sereget. Most ismét elkeseredett dühvel rohannak ez imént futók vissza, a halál harcába, ismét foly a vér, hallik a harcziáltás, a fegy-

Kigyóbüvölők Egyiptomban.

ver csengése, közbe-közbe az ágyuk dőreje, halálhörgés; kinos „jaj” hang! . . . a védők rendületlen megállnak helyeiken, egy talpalatnyira se mennek tovább, se hátra, se előre, ott hálnak meg a hol állanak, csak holttesteiken keresztül mehet át az ellen, hiven adott szavukhoz, esküjükhöz, mint a hogy a magyar szokta! . . .

Már Szondy, a hős lelki parancsnok is meg van sebesítve; egyik térdén kapott sebémiatt nem bír lábon állani többé, a földön térdre bukva harczol, a törökök tömegesen rohannak rá, most mindjárt vége lesz . . . nem-nem . . . még e kinos helyzetben is több percig lehete látni villogó kardját, amint jobbra balra osztogatja a halált; . . . azután fején, mellén golyók érik a vitéz férfit; erre karja lehanyatlak, az ép, erőteljes test összerogy . . . a golyó jól talált . . . a hős megszünt élni! . . . Miért mondjam tovább? . . . még egy erőfeszítés kellett csak, s a vár elfoglaltatott. —

Midőn megszünt a harc, Ali basa méltányolva Szondy Mihály érdemeit, vitézségét, nemes önfeláldozását, holttestét szemben az erősséggel egy dombra temette, zászlót, kopját tétetvén a sirra, mely a vitézről szóljon magyarnak, töröknek! . . .

Sok dicsőt fedez e haza földje, kikről ma már nem beszélnek; illő, és méltányos, hogy beszéljük el újra az ilyeneknek ragyogó tetteit, hogy nemes példájokból tanulja az utókor a hazát szeretni!

Papp Zsigmond.

A kigyóbüvölők.

Több görög és római író u. m. Plinius, Aelian, Silius Italicus, Virgil és Strabo beszéli, hogy Keleten vannak emberek, a kik a mérges kigyókat meg tudják szelidíteni, azokat rejthelyeikből előcsalják s velök különféle műtéket visznek véghez, a nélkül, hogy marásuk rájuk nézve veszélyes lenne. Mindezt az újabb időkben mesének tartották az emberek, a mintnogy általában hajlandók mindazt kétségbevonni, a mi tudományukat, vagy értelmi tehetőségüket felülmulja.

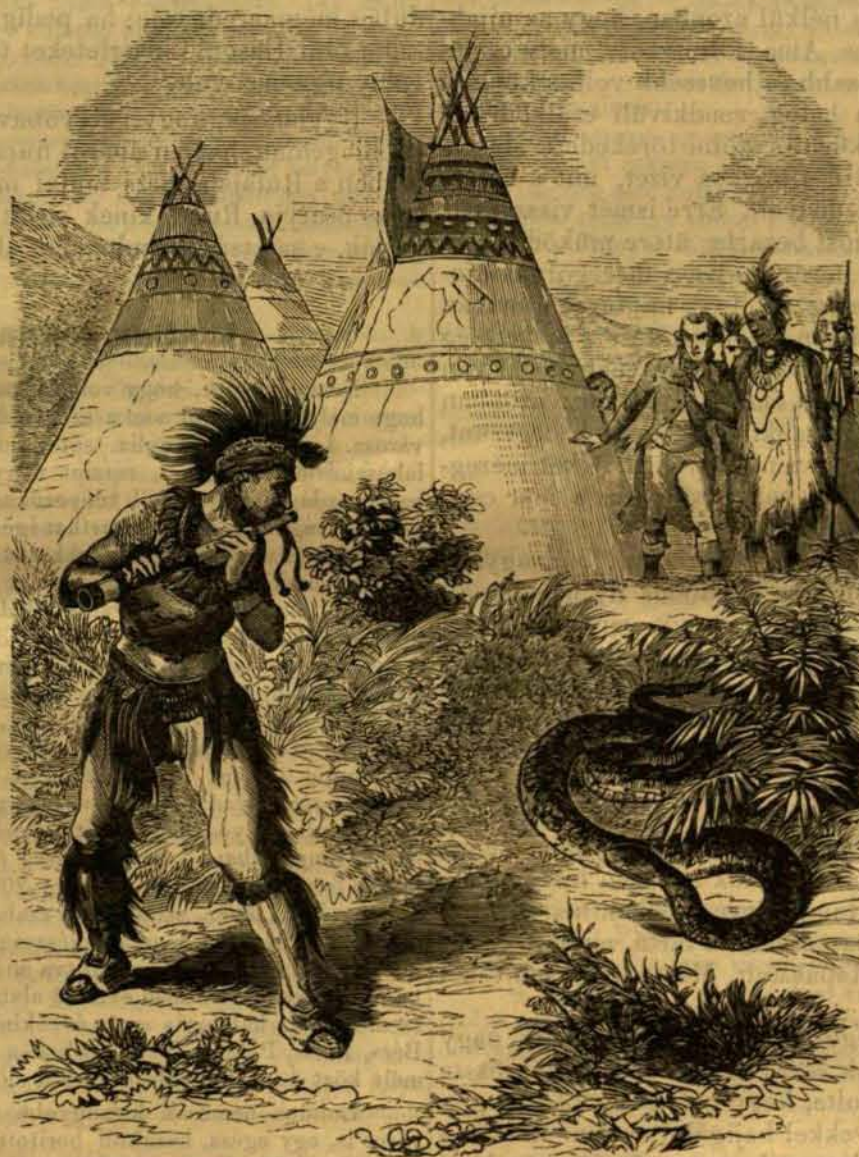
Ezen vélemény, t. i. hogy a régi írók előadásai a kigyóbüvölésről nem egyebek mesénél, egész a mult század utolsó évtizedéig fentartá magát, a midőn több utazó, még pedig tekintélyes és közbecsülésben álló férfiak, minők Niebuhr, Bruce, Shaw, Kämpfer Hasselquist, Sonnini, Bochart s mások saját tapasztalásuk után állíthaták, hogy Keleten, főleg Egyiptomban és Indiában csakugyan vannak kigyóbüvölők, kiknek titkát csupán a család tagjai öröklik. Ezek városról városra, helységről helysége járnak, különféle hangok és bizonyos manipulációk által előcsalják a házak zugaiba s lyukakba rejtett kigyókat, azokat megfogják s marásaik ellen oly biztosak, hogy testükre hagyják mászni s marásra ingerlik őket, akkor aztán szájukba pöknek, mire a kigyók megmerevedve földre hullnak. Ily dolgokat beszélnek a nevezett utazók a kigyó-büvölésről.

Ily tekintélyes tanúsítványok minden kétséget eloszlatnak, s már most csak azon igyekeztek az emberek, hogy a dolgot felvilágosíthassák. Azt, hogy a kigyókat lyukaikból sipszóval elő lehet csalni, Niebuhr uti naplójában azáltal véli megmagyarázhatni, hogy bizonyos kigyófajok némi zeneérzéssel bírnak. Ellenben azt, hogy a kigyóbüvölők ártalmatlanul maratják magukat kigyóik által, csalásnak tartották az emberek s azt állíták, hogy a kigyó-büvölők már előbb megfogták e mérges kigyókat, s miután méregfogaikat kiszedték, bizonyos helyeken elrejtették, ahonnan később sipszóval előcsalogatták őket. De ezt meg azon francia tudósok, kik I. Napoleon egyiptomi hadjáratában résztvettek, megczáfolák, azt állítván, hogy az ő jelenlétükben előcsalt kigyókat megvizsgálták s a méregfogakat szájukban találták. Azon tüneteményt pedig, hogy a kigyók, ha a kigyóbüvölők szájukba pöknek, megszelidülnek, Minutoli úgy magyarázza meg, hogy ezen emberek bizonyos növényt rágnak, miáltal a nyál azon tulajdonságot nyeri, hogy a kigyók rögtön elalszanak tőle. Mindezen magyarázatok azonban nem voltak elégségesek, s csak az tűnt ki bizonyosnak, hogy Keleten ez újabbkori szemfényvesztés a kigyókkal, tökéletesen megegyez azzal, a mit a hajdankor íróiból ismerünk.

1850-ben két arab, egy öreg ember és egy fiu volt Londonban, s ott a kigyószelidítés mesterségét mutogatták. A mutatványoknál a fiu volt a tevékenyebb, s az öreg csak helylyel-közzel támogatta őt. Geber Abu Hajab — így hitták az öreget — mint mesterségében kitünő jártasságu volt ismeretes Egyiptomban, s ügyességét 1801-ben a napoleoni expeditióban résztvett francia tudósok előtt

is kitüntette. Ő kora gyermeksége óta szoros és bizalmas társalgásban élt a kigyókkal.

A mutatvány azzal kezdődött, hogy három vagy négy kigyó álló és támadó helyzetben egymás ellenébe állított, mire a fiu egyikét megfogván, száját kinyitá s beleköpött. A kigyó azonnal megmerevült s a fiu által látszólag élettelenül a földre dobatott. Azután a fiu ujjait három vagy négyszer a kigyón végig huzta, mire az ujjlag magához tért s ép oly élénk, virgócz lett, mint azelőtt volt. A legújabb tudósításokat a kigyóbüvölőkről dr. Kretschmar Ed. 1851-iki „Délafrikai utirajzaiban“ olvassuk. Ebben bizonyos Griqua nevről van szó, a ki művészetét következőleg szokta mutogatni. Griqua bement egy kertbe, s egy sajátságos, átható füttyentést hallatott, mire csakhamar mindenfelől kigyók csuszak elő, fejüket körülbelül egy láb magasra fölemelve, mintha mesterekre figyelmesen hallgattak volna. A füttyülés, bár csendesebben, folyvást hangzott, s a kigyók felmászta rá és tajain körültekeröztek. — Iszonyu volt még csak látni is. E játék mindaddig tartott, míg egy újabb éles füttyentésre a kigyók lemásztak testéről s rejthelyeikbe visszavonultak. E kigyókat Kretschmar megvizsgálván, úgy találta, hogy méregfogaik nem voltak kiszedve. — A tyukok, melyeket e kigyók megmaratnak, néhány perc alatt megszűntek élni. — E mellett megjegyzendő, hogy Griqua néha hetekig, sőt hónapokig is távol volt azon helyről, a hol mutatványait tartani szokta, s alig lehet fölteni, hogy egy egész kigyóraj, még ha megszelidítve és kitanítva volna is, visszatértét beárta, vagy őt más helyekre is követte volna, a hol büvészetét hasonló sikerrel gyakorolta. Továbbá azt is tekintetbe kell venni, hogy Griqua nem kenyérkeresés végett, hanem csupán multság és időöltésből űzte mesterségét. — Fizetés vagy egyéb jutalomról szó sem volt nála. Ha valaki azon kívánságát fejezte ki, hogy ezt vagy azt a kigyót elevenen birni szeretné, ő azt azonnal élve az illető lakására hozta, s átadván, sohasem mulasztotta el a legnagyobb elővigyázatot ajánlani, mert, ugymond, ő marása ellen semmiféle ellenmérget sem bir,

Kigyóbüvölők Indiában.

mint a közönséges méregorvosok. — Ezen méregorvosokról is, kiknek titkát szintén nem képes a mi európai tudományunk megfejtetni, a legesudálatosb dolgokat olvassuk Kretschmar említett munkájában.

A méregorvosok alatt t. i. azon kapföldi bennszülöttek értetnek, kik sajátságos módszerek által kizárólag mérges állatok marása és mérges növények által történt mérgezéseket gyógyítanak. Köztudomásu dolog ugyanis, hogy a Jöreményfokánál, de még inkább az északibb tartományokban, több nembeli mérges kigyók, számtalan skorpió és mérges pókok vannak, melyek szurása vagy csipése tapasztalás szerint halálos szokott lenni; ezen mérgezés ellen a méregorvosok csálhatlan ellenszerül a veritéket és vizeletet használják.

Egy hottentottát szarvaskigyó (vipera cornuta) mart meg a karján. A mérgezés jelei s erejének gyors fogyása semmi kétséget nem hagytak fenn aziránt, hogy a marásnak halál lesz a vége. Da czára a kötelékeknek, melyek sebe fölött és alatt azonnal alkal

mazva lönek, az egész kar erősen földagadt, s rajta csaknem egyidejűleg zöldes-szürke foltok támadtak, melyek csakhamar palaszürke vonalokba folytak össze; a sebesült beszéde hebegővé s érthetlenné vált; lélekzete megnehezült. A méregorvos, egy mozambique-szigetbéli öreg, ki csak néhány száz lépésre lakott azon kunyhótól, hol a halállal küzdő lakott, belépett a beteghez. A veszély minden perczen fenyegetőbb lett. A hottentotta, kinek sárgaszürke színe piszkos fehérre változott, mozdulatlanul feküdt, szeme nyitva volt, de szemgolyói nem mozogtak; lélekzete rövidebb s nehezebb lett; bőre hideg volt és ragadós. Ugylátszott, a méregorvosnak elég volt egy tekintetet vetni a betegre, hogy állapotát rögtön felismerje. Kezével hónalját dörzsölni kezdé s veritékével nedvesített ujjaival az orra alatt babrált. E manipulációnak oly hatása volt a betegre, mint mikor villanyütés éri az embert; de ez csak egy másodpercig tartott. Most a méregorvos piszkos, vörös gyapjufővegét vette kezébe, melynek egy darabját néhány kanál vízbe erősen belegyúrta, míg ez jó piszkossá s bűdössé nem vált. Ismét a veritéket használta, a nélkül azonban, hogy az ujjakali húzóatást is alkalmazta volna. Ama fölrezenés, mely e műtétet először is kísérte, most tartósabb és hevesebb volt, s könnyű vonaglúshoz hasonlított. Végre a beteg rendkívüli erőlködéssel felült, vadul, zavartan tekintett körül s szólni törekedett. Most a méregorvos gyorsan a szájába tölté a piszkos vizet, mit a beteg, bár nem minden nehézség nélkül, lenyelt. Erre ismét visszaesett előbbi bódultságába; de szemeit most bezárta; ütere működni kezdett s bőre melegült. Mintegy 15 percz múlva a méregorvos ujjal vizet nyújtott neki, mit a beteg gépíleg, mintegy álmában nyelt le. Félóra múlva a beteg egészen magához tért s érthetőleg beszélt; erősen izzadni kezdett; panaszkodott, hogy nagyon ki van merülve, hogy a feje zug, s a gyomra émelyeg. Mindez azonban minden további gyógyítás nélkül, lassankint önmagától megszűnt, úgy hogy a hottentotta másnapra egészen helyrejött. A két méregfog marása által támadt sebbely be volt gyógyulva s már csak két világosszürke pont gyanánt tűnt fel.

Egyszer egy méregorvost mart meg egy kigyó, bár ugylátszik, még a fölingerelt kigyók sem igen hajlandók ily privilegiált embert megharapni. E méregorvos egykor egy cerastest akart fogni. E kigyófajt a kapföldi lakosok legmérgeesebbnek tartják, mert marása után szokatlan gyorsasággal szokott a halál bekövetkezni, s nemcsak ez okból, de azért is jobban félnek tőle, mint más kigyófajoktól, mert marása után nem fut el azonnal, mint más kigyók, hanem oly mélyen ereszti fogát a husba, hogy csak nehezen lehet tőle megszabadulni. A cerastes mintegy tíz lábnyi távoból ugrott az öt megfogni akaró méregorvosra, s hüvelykébe keményen beleharapva, rajta függve maradt. Csak nehezen birta oman levenni, s akkor is az egyik méregfog kitörve sebében maradt. Ezt azonnal eltávolítván, sebet egész nap szemmel tartá, mialatt egészségében legkisebb változást sem tapasztalt. Másnapra a seb tökéletesen begyógyult.

Egy forró nyári délutánon egy kis telepítvényen egy nagy najakigyót (cobra di cabelo) vettek észre. Emberek futottak össze mindenfelől. Az egyik azt tanácsolta, hogy golyóval öljék meg, a másik czélszerűbbnek tartotta, kövekkel hajigálni agyon. Miután a kigyó egy hosszú, magas fal mellett volt, s magát két tűz közé szoritva látta, lyukat pedig hiában keresett, a hova menekülhetett volna; fejét embermagasságnyira emelte, s kidudorodott szemében a düh tüze lángolt. E perczen, mintegy száz lépésnyire a helyszínetől, egy néger lépett ki kunyhójából, a ki mint méregorvos volt ismeretes a vidéken. „Apoll! — kiálták mindnyájan — jer, fogd meg a kigyót!” Apoll mosolygva közeledett, miközben a kigyó felágaskodva mérgeesen sziszegett, s látszólag habozott a felett, hogy mely irányban kísértse meg a menekülést. Most egyszerre ugylátszott, hogy a szél Apoll szagát a kigyóhoz vitte, mert ez rögtön összezsugorodott, s félreismerhetlen nyugtalansággal igyekezett a fal hasadékaiba rejtőzni. Minél közelebb jött Apoll, annál aggodalmasabban fészkelődött a kigyó, s midőn Apoll végre lehajolt föléje, egészen összetekerözött; Apoll kezével oly mozdulatokat tett fölötte, mintha meg akarta volna delejezni. Könnyen észre lehetett venni, hogy a kigyó valami befolyástól, melytől félni látszott, menekülni akar. Most Apoll fölvette a kigyótekereset s fejére tette, de ez nagy gyorsan leszaladt róla. Ujra megfogta s száját kinyitván, méregfogait kitörte, melyeknek gyökerén smaragdzöld, ragadós mérgeesebb függött, mit Apoll jóízűen, lenyalt. A kigyó részé-

ről, néhány vonaglásszerű mozdulaton kívül semmi ellenállás sem történt. Apoll aztán a kigyót karikába tekerte s elvitte magával.

„Hogy az ily méregorvosok teste — írja Kretschmar említett munkájában — oly valami anyagból van áthatva, mely nemcsak a kigyók mérget rájuk nézve ártalmatlanná teszi, hanem a kigyókra vagy más mérges állatokra épen oly hatással van, mint ezek mérge más állati testekre; azt a következőkből lehet gyanítani: A pókok oly nagy számmal vannak ezen országokban, hogy alig lehet oly szalma- vagy kákakunyhóra akadni, melyekben ezen kellemetlen vendégek nagy számmal ne tanyáznának. E mérges rovarok azonban a méregorvosok kunyhóit gondosan kerülik. Többször voltunk jelen oly kísérletnél, midőn a méregorvos ruhájából egy darabkát egy nagy mérges pókra tettek. Ily pók minden más érintés közeledtére gyors ugrásokkal s csipéssel iparkodott volna menekülni; míg ellenben, ha a méregorvos bűdös rongyával akarták érinteni, mintha zsibbadásba esett volna, helyén maradt, s nyugtalanul borzongott. Ha e rongy a pókot csak rövid ideig is fűdte, a pók elbódult s megmeredt tőle; ha pedig huzamosabban maradt rajta, meg szűnt élni. Hasonló kísérleteket tettek mérges kigyókkal, s az eredmény ugyanaz volt.“

Ugylátszik, hogy a kigyóbüvölők titkukat még sohasem közölik idegennel, hanem apáról fiura szállt az örökségképen. Így Arabiában a Rufajah törzs tagjai mint kigyóbüvölők ismeretesek, s a törzs ósátyja, Rufai, kinek sirját utódai még most is gyakran látogatják, e sajátos tudomány alapítójának tartatik.

A világ legnagyobb városa.

Nem hiszszük, hogy volna olvasóink közt csak egy is, a ki ne tudná, hogy melyik városról van a szó, midőn azt mondjuk: a világ legnagyobb városa. London ez, Anglia, sőt mondhatjuk, Európa fővárosa, mely részint lakosai óriási számánál, részint nagyszerű kereskedelme és gyáripara, ropant gazdagsága és egyéb tényezőknél fogva, melyek föltételei valamely város nagyságának, jogosan tarthat igényt „a világ szíve“ elnevezésre. Lássuk már most e nagyságot számokkal kifejezve. A városok ez óriása, a néhány év előtt eszközölt összeírás szerint 2,362,236 lakost számlált, mely szám azóta a 2¹ milliót is jóval felülhaladhatta. A fönnebbi számból 1,106,558 férfi s 1,255,678 nő; az elsők közül 339,098 nős, az utóbbiak közül 409,731 férjes. Ehhez járul 37,080 özvegyférfi, s 110,076 özvegy. Az összeírás napján 28,598 férj volt feleség nélkül s 39,231 feleség férj nélkül. 1856-ban született összesen 86,833 gyermek, meghalt 56,786 személy. A lakosok száma ez évben legalább is 60,000-rel szaporodott. És mégis mennyi lakás áll mindig üresen! A lakosság egy kis része nagyszerű palotákban lakik, egy-egy személyre 3—4 szoba jut; míg a nagy tömeg héringekint összeszorulva, homályos, szűk, piszkos cellákban nyomorog, öreg és fiatal, férfi és nő, rongyokban, a bűn és inség fertőjében, tucatonként egymásra halmozva fetreng. Emellett mintegy 200 ezerre rug azok száma, a kik bizonyos hajlék nélkül levén, szüntelen a szabad ég alatt laknak, hídoltzatok és kapuk alatt alusznak. A mi az egészségi állapotot illeti, London (bár kissé különösen hangzik) összehasonlítva más nagy városokkal, a föld legégszesebb városa. Az utolsó évtized alatt egész 1855-ig, átmérőleg minden ezer személyre 25 halálozás esett évenként, 1856-ban már csak 22; míg Berlin, Bécs, Páris, Peking, New-York s a világ egyéb nagy városaiban ezer személy közt 30—50 halálet fordul elő évenként.

London nemcsak legnagyobb, de egyszersmind legsűrűbb népességű város is, egy egész házakól borított tartomány, Angolország négy grófságára kiterjedő. Egy negyedrészzel népesebb, mint Peking, kétharmaddal, mint Páris, kétszer akkoránál nagyobb, mint Konstantinápoly, négyszer népesebb, mint Sz.-Pétervár, ötször, mint Bécs, New-York és Madrid, hétszer, mint Berlin, nyolcszor, mint Amsterdam, kilenccszáz, mint Róma, tizenöt-ször, mint Kopenhaga s tizenhét-szer népesebb, mint Stockholm. A város területe 122 angol négyszögmérőföld, 327,391 házzal, mely szám évenként átmérőleg 4000-rel szaporodik. Hossza északraól délre 12 angol mérőföld, nyugatról keletré 15 angol, vagy háromnál több német mérőföld. Egy utcájára csaknem minden megszakadás nélkül 25 a. mfd. hosszában, mindeket fölül házakkal van beépítve, s több városon fut át, mielőbb kiérnének belőle. Számos más házsorai is megszakadás nélkül más városokba futnak át. Van 10,500 megnevezett utcája, melyek egymást száz meg százféle alakban vágják keresztül, s a legsajátságosabb nevekkel vannak megjelölve. Az 5000 főutca, melyek együttvéve 2000 a. mfd. hosszú vonalt képeznek, drága kövezettel vannak ellátva. E kövezet 14,000,000 sterling fontba került (egy sterling font mintegy 10 pft.), s fentartása évenként 1,800,000 st. fontot vesz igénybe.

Ég a városban összesen 360,000 légszeszláng, melyeknek táplálására naponként 13,000,000 köblábnyi gázt gyártanak; ennek vezetésére összesen 1900 mfd. hosszú csövek szolgálnak. E ropant mennyiségű légszesz évenként 4 millió st. fontba kerül. Egy másik földalatti óriási csövezeten 80 millió gallon viz vezetetik a házak és konyhákba évenként, egy harmadik kolossális csatornarendszer pedig London minden piszkát a Themzébe vezeti.

Ha London összes lakói kettős sorban felállítatnának, 670 mfd. hosszú vonalt képeznének, s óránként három mérföldet haladva, 9 nap és 9 éjjel folyvást kellene menniök, míg valamely pont előtt mindnyájan elhaladhatnának. Mindennap 125 ezer kocsis mindenféle jármű robog keresztül a főutczákon; van 3000 cséza, 1000-nél több társaskocsi, 10,000-nél több teherhordó szekér stb. A vidékről, a vaspályán kívül, 3000 kocsis és szekér hoz be a városba naponként élelmiszereket, s más hasonló czikkeket.

Átmérőleg naponként meghal 170 ember, s minden öt perezre egy-egy születés esik. 1856-ban a 116 különféle szegény- és jótékony-intézetekben összesen 10,381 személy halt meg, tehát az összes 56,786 halálzási esetnek csaknem egy ötöd része a közintézetekre esik, melyekbe csak a nyomor legvégső stadiumán állók vétetnek föl. Éjjelenként ezer meg ezer ember üzetik el a szegény- és dolgozóházak kapui elől (ha ugyan ott össze nem rognak); mert már minden hely el van foglalva azokban.

Évenként mintegy 500-an temetkeznek a Themze hullámaiba; ez áldozatok legnagyobb része a varrónők szerencsétlen osztályából kerül ki. 1856-ban 143,000 hajléktalan ember vétetett föl a dologházakba. Büntettekről rendőrségileg ismeretesek: 107 betörő és nyilvános rabló, 110 pusztán betörő, 38 utonálló, 773 rendes zsebmetsző, 3657 közönséges tolvaj (és a lefordíthatlan „sneaksmen“, a kik a lopásra alkalmatosságot szereznek s az orzott tárgyakkal azonnal odább állnak), 11 lótolvaj, 141 eboltvaj, 3 hamis pénzverőmester, 28 egyes pénzhamisító, 317 hamis pénzterjesztő, 141 ámitó („Schwindler“), 182 csaló („cheats“, egy különös keresetmód), 343 orgazda, 2768 tolongás- vagy zenebonacsinaló („rioters“, hogy a tolongásban lophasanak), 1205 csavargó, 50 koldulóleveleket készítő intézet, 86 koldulólevélhordó, 6371 nyilvános kéjhölgy s 470 határozatlan gonosztevő, a kik majd eme, majd ama büntetést üzik mintegy mesterségképen. Ezen összesen 16900-ra menő, s a rendőrség előtt ismeretes bűnözők büszkeségüket helyezik abban, hogy egymás szakmájába nem avatkoznak. Azért például egy utonálló vagy betörő elvesztés becsületét társai előtt, ha a zsebmetszők mesterségében kontárkodnék; a tolvajok is lenézőleg tekintenek saját segédeikre az ugynevezett „sneaksmen“-ekre, s a nappal sétáló kéjhölgyek utalattal fordulnak el az éjjel sétálóktól.

Ezek a rendőrségileg ismert, elhírhedt, megtestesült gonosztevők. A kezdő és egyes gonosztevők számát nem lehet kipuhatolni. A 16900-ra menő ismert bűnözők évenként mintegy 42,000 st. fontnyi vagyont tulajdonítanak el, s így egy-egy bűnözőre körülbelül 20 tallér esik. Látható innen, hogy a vétek pályája nem a legfényesebb sorsot nyújtja, s a legtöbb csak a nyomozó szükség által kényszerítve lép e pályára. E gonosztevők közül mintegy 6000 folyvást börtönben ül. Van továbbá Londonban 35,000 rendes koldus, kiknek két harmadrésze irföldi; ezenkívül van 150,000 oly személy, a kik énekelnek s csupán alkalmilag koldulnak. A 70,000 takács, 22,479 szabó, 30,805 lábbelkészítő, 43,928 piperekészítő, s 21,210 varrónő közül is igen számosan még a koldusoknál is alább sülyednek, bűnözőkké, kéjhölgyekké lesznek s gyakran a Themze hullámaiba menekülnek a nyomor elől.

London két külön világból áll, melyeket iszonyu mélység választ el egymástól. Az egyikben laknak a szegények, nyomor, piszok és tudatlanság által szorosan egymáshoz csatolva; a másikban laknak azon kevesek, a kik pénz, előjogok és vagyon által hatalmasak, s kik közül csak egyetlenegy is sokkal több kényelmet s jólétet élvez, mint ama másik világban százak, sőt ezerek együttvéve. A gazdagok ezen világának jellemzésére álljon itt néhány statisztikai adat. — Érezipézt vernek tesz évenként átmérőleg 5 millió font aranyat, 130,000 font ezüstöt s csupán 9000 fontot rézpénzben. Az angol banknak 25 millió st. font papírpénze van forgalomban; hivatalnokai száma 800, kik együttvéve 190,000 st. font évi fizetést huznak. London kikötője 15 millió st. font vámjövédelmet hoz évenként; s mintegy 70 millió st. font értékű mindenféle termény érkezik oda. A kibérlett házak 15 millió st. font évi bért hoznak be. A házaknak csak két harmada van biztosítva összesen 170,000,000 st. font értékig. A londoni tőzserek tőkéje 70,000,000 st. fontra becsültetik. 1849-ben egyetlenegy tőzsérház 30 millió st. fontig kötött üzleteket. A bank fizető-osztályába 1839-ben 954 millió st. font folyt be, E mellett minden 100 st. fontot meg nem haladó fizetések ki vannak hagyva.

London lakossága fölemeszt évenként 280,000 ökröt, 30,000 borjut, 1 1/2 millió juhot, 35,000 sertést, 1,700,000 véka buzát, 312 millió font burgonyát, 90 millió káposztafejet, számtalan millió halat, 3 millió szárnyas állatot, 1,300,000 darab vadat, 80 millió tojást stb. A naponkénti tejszükségletet Londonban és környékén levő 14,000 tehén látja el. Ezenkívül van naponként friss „vasuti tej“. Mindehhez megisznak Londonban 65,000 akó bort, 2 millió gallon szeszes italokat, s 45 millió gallon sör; ivóhelyiségül szolgál 3700 sörház, 600 „public“-ház, s csupán 13 borkorcsma.

Csodálatraméltó, hogy ily iszonyu embertömeg rendbentartására 6500 rendőr elégséges, kiknek fentartása évenként csak 380,000 fontba kerül. A titok abban rejlik, hogy a csekélyebb, bármilyen rendőri kihágások elnézetnek, nem vonatnak büntetés alá. — A ki olvasni tud, annak rendelkezése áll a Londonban megjelenő 36 heti tudománytár, 10 napi, 5 esti és 72 hetilap, melyekben a legkülönbözőbb s legképtelenebb gondolkozásmódok é legveszélyesebb irányok is feltalálhatók. A szegények iskoláiban 15,000 gyermek közköltésen nyer oktatást s ruházatot. Vallási tekintetben is minden felekezetről eléggé van gondoskodva; van Londonban 371 angol prot. egyház, ezenkívül 140 a „függetlenek“ számára, 130 a baptisták, 159 a metodisták, 29 a presbiterianák, 9 az unitariások, 35 a katolikusok, 4 a quakerok, 2 a moravianok és 11 a zsidók számára. Egyéb vallásfelekezetek minők a Plymouth-testvérek, irvingianok, Sandemanianok, franciaia protes-

tansok, görögök, olaszok, németek (a kik felekezetekként számíttatnak) s mormonok együttvéve mintegy 100 templomot és kápolnát bírnak.

Még számos részletes adatot hozhatnánk fel ez új Babylonból, hol a jó a rosszal, a nagyszerű az aljassal oly esodálatos vegyületben áll; azonban a már felhozottak is bő anyagot nyújtanak a gondolkozás és bölcselkedésre; elégségesek arra, hogy a világ legnagyobb városának neccsak jelenét lássuk, habár tökéletlen visszatükrözésben; hanem hogy jövőjéről is némi homályos képet alkothassunk magunknak. Legyen szabad csupán egy következtetést tenni a felhozott adatokból. Említettük, hogy London lakóinak száma a jelen népesség mellett évenként mintegy 60,000-rel szaporodik, tehát száz év múlva, már csak ezen számítás szerint is, 6 millióval szaporodnék a lakosok száma, már pedig az évenkénti szaporodás is folyton növekszik a szerint, a mint a népesség száma gyarapszik, s így föl lehet tenni, hogy London népessége, ha a szaporodás a mostani arányt megtartaná, száz év múlva 11–12 millióra fogna növekedni, s e szerint maga ez egy város hatalmas országot képezne!

Böngészés az élet és tudomány mezején.

(Végt.)

— *Favorinus*, ki ellen Adorján, császár botránys jogtalanságot követett el, barátainak — kik azon csodálkoztak, hogy: miért nem boszulta meg magát sértője ellenében — így válaszolt „sapientis est, cedere illi, cui tringinta legiones parent“ (okos ember maga iránti kötelességét teljesíti akkor, midőn annak — kinek harmincz ezred katona engedelmeskedik — eltűri jogtalan bántalmát).

— *Psanmenit*, egyiptomi király, kinek *Cambyses*, a persák királya, minden gyermekét rakásra ölette, sem nem könyezett, sem nem zokogott; sem kezeit bánatra nem kulesolta. Midőn e hidegséggel határos viselete sokaknak szembe tűnt, így szólott: „a családi bajok, az anyai bánat megsíratására nem adtak könyvek“ (domestica mala sunt lacrymis maiora).

— *Cyrusnak*, a persa birodalom alapítójának, a Massagéták fejedelmesszonya, *Tomiris* fejét, a győzelem napján, melyen seregét tönkretette, vérrel töltött tömlőbe vetette s azt mondá: „szívd tele magad vérrel, melyre mindig szomjaztál.“

— A szarnok *Dionysius* oly álmos volt, hogy tőszurásokkal kelle őt álmából kizaklatni. Ennek is jó lelkiismerete volt? nem! eltáplósodott, elfáult szíve és lelke; vérmérséke a nyakosnál is rosszabb lehetett (temperamentum booticum).

— *Pluton*, a kincsek és alvilág istene, megérkeztekor sánta lábbal, eltávozta kor szárnyas bokákkal rajzoltatott a régi festők által. Gyönyörű s nagyon jól talált allegoria! A vagyont nehéz keresni, de könnyű elkölteni!

— A régiek az irigységet *kutya* alakjában rajzolák, mely a szénaboglyán fekszik, s a szénából maga sem eszik, az ökröt is elugatja tőle. Kevés módosítással e folytatott metaphora a *fősvényre* is alkalmazható.

— *II. Justinianus* mindannyiszor megöletett néhány konstantinápolyi polgárt, valahányszor orrát kelle törölnie; mert azok, az ő legfőbb ékességét, orrát vágta le. Lám, sohase tudja a világ, honnan vette a magyar ember ez ominosus kifejezést: „Ugy cseppenhet, hogy haj lesz!“ — Vide Justinianus orra!

— Ha a *monomótapül* királya prüsszent: a hozzá közelállók oly lármával kiáltják azt: kedves egészségére, hogy a kiáltás az utczára, onnan minden házába behallik a székvarosnak, s az egész város üdvözli a felséges prüsszentőt.

— *Plautus*, kiról Varro így nyilatkozik: ha a muzsák latinul akarnának beszélni, a Plautus nyelven beszélnének, szolgálta volt; midőn a malomból kifogták, akkor írta jeles vigsziműveit.

— *Epiktét*, ki a philosophiai tudományok összeségét megírta, *Sustine, abstinence!* (Tűrj es mérsékeld kívánataidat.)

— *Domitius grammaticus* azt ohajtotta: bárcsak ne lenne nyelve a rossz embereknek, hogy gonosz tetteiket másoknak el ne beszélhetnék, s ily módon a bűnt ne szaporíthatnák.

— *Lykurgus* — a spártaiak édes apja — azért nem hozott sok törvényt a lacedaemonbelieknek, mert a spártai ember keveset beszél; már pedig, a hol keveset beszélnek, ott sokat dolgoznak; hol sokat dolgoznak, ott nincs bűn; mert a bűn és vétkek apja az ördög, a semmit nem tevés puha pamlagán fiadzik.

— A szőlőmetszésre a *számár* tanította az embereket; e hasznos fölfedezésért Naupliában oszlopot emeltek számára.

— *Plautus* azt mondja a borról: „A bor álnok bajnok, mert legelőször is lábadat üti ki alólad.“

— *Aristoteles* ezt mondá NagySándornak: „Az első pohár bor, melyet megittál: az *egészség*, második a *jókedv*, harmadik a *bánat*, negyedik a *gyalázat*. „Ebből az a tanúság, hogy csak két pohár bort igyék a fiatal ember!“

Bartók Gábor.

Apróság.

b. — (*Washington benső barátja*), *Blacksnake* (fekete kígyó) indián főnök, élte 123-ik évében nem rég meghalt. Az amerikai szabadságháborúban ő is részt vett s Washingtonnak benső barátja volt. Élte 90-ik évében még oly egyenesen járt, mint egy 20 éves ifjú. Törzének maradványa, mely az *Alehany* folyó partján lakik, régi szokás szerint a sirba ülő helyzetben temette el, fegyvereit mellé rakva.

T Á R H Á Z.

Zrinyi-ünnepély Szigetvárott.

Somogyalvidék sept. 8.

Daczára a tegnap és előtte folytonosan szakadó esőnek, a magyar Leonidás emlék-ünnepé — bár a meghívó jegyen a szokott módon megtartandóról valánk előre értesítve, — oly fényesen, oly nagyszerűen, s az elesett vértanuk emlékéhez annyira illően tartatott meg, a hogy ember-emlékezet óta még soha! — Az ünnepélyt megelőző estén tervezett kivilágítás sikerült csak — mint említém, a rossz idő miatt kevésbé, (a házak ki voltak világitva), de azért a már ekkor nagy számmal összesereglett vendégközörsőnek egyáltalában nem volt oka megbánni, hogy ürgemódra összeázott, mert a Pécsről ez alkalomra átjött Reszler István igazgatása alatti opera- és drámatársulat által rendezett *hangverseny* nagyban kárpótolta a künn elmaradt élvezetet. A társulat által előadott darabok sorozata: „Hazánk“ — „Temetésre szól a harang“ — „Kidőlt a fa mondolástól“ — „Kiöntött a Sajtó“ — „Ez a világ a milyen nagy“ — „Vadászdal,“ — s a második szakaszban: „Fütyöl a szél“ — „Kettős dal“ a Kunok cz. operából — „A szerelem“ — „Pusztán születtem“ — „Magyar divat“ szavával Jánosi Emil által, és végre „Szigetvár ostroma“ cz. kardal. Az egész verseny általában sikerültnek mondható, azonban különösen a „Temetésre szól a harang“ és „Ez a világ a milyen nagy“ népdalok *Dálnoki Róza* kisasszonytól énekelve, és a „Kettős dal“ nyerték meg leginkább a közönség tetszését.

Hangverseny után, kissé engedékenyebb levén az idő, az ifjúság természet törődve a térdig érő sárral, nagyszerű *fáklyásmenetet* rendezett, melyet még a köznép is — hallván a „Szózatot, és Hymnust,“ levett kalappal s oly áhitattal kísért, mintha csak processiót tartott volna. Mintegy éjfél utáni három óraker kiki a számára kijelölt szállására huzódott, álmodni a fölvirradandó nap nagyszerűségéről, ha ugyan erre elég ideje lett volna; mert a már öt óraker újból elkezdett taraczkózás csakhamar ismét mindenkit talpra ug-ratott, s bár egész tizig, az e napon még háromszorozott számmal érkezett vendégek elfogadásán kívül misem történt, eljött végre az óra, melyben a nagy halottért tartandó *engesztelő áldozat* megkezdődött.

A roppant tömeget a templom alig vala képes befogadni. Szónoklatot tartott pécsi isk. igazgató n. t. *Kajdi Imre* ur, még pedig oly hazafias szelleműt, hogy a tömegnek mindjárt a helyszínén kedve lett volna érte megéjenezni. Gyásztisztelet végeztével a templomban a „Szózat“ két verse elénekeltetett, s folytatva a harmadikat, a templomból egyenesen a plebániába vonult az ifjúság, hol is ennek élén t. *Hegyessy Kálmán* ur az egész közönség köszönését nyilvánítá nevezett szónok urnak, ki erre szónoklatát épen nem beárnyékolva válaszolt, s a benn s künn levő tömeg által harsány hangon megéjeneztetett.

Minden háznál ünnep vala e nap; a szegényebb sorsu mesterember letevő szerszámát s megvendégelé ismerőseit, de a nagyobb rész a „Korona“ vendéglőbeni, mintegy 160 teritékü asztal mellé huzódott, s alig kezdé étkezni, már fölszigáza figyelmét a *Hegyessy Kálmán* ur által tartott, valóban tárgykiméretű emlékbeszéd. A künn levő népnek a nevezetesebb s megéjenezett pontok előfordulását taraczkok dörgése hirdeté a várfokról. Felkőszöntekeket tartottak *Záborszki Lajos*, *Nedeczky István*, az *ifjabb Nedeczky, Angyal Pál*, s többen; az első a kath. s protestáns egyház jelesbeji, nevezetesen hg. primás ő em., *Bartakovics Béla*, — *Zsedényi, Máday, Székács, B. Vay, Török és Haubnerre*, — *N. István* a jelenvolt *Somsich Pál*ért, s a baranyai vendégekért emelt poharat, s föléleszté a hős részére tervezett emlékszóbor eszméjét, s ennek létesítése végett szükségelt bizottmány élére föl is kéré egyszersmind a fia által képviselt *Mérey Mór* urat. A „Szigetvári vértanuk“ várva-várt írójáról is megemlékezénk, s nagyon sajnálók, hogy nem volt körünkben. A somogyi nevezetességek közül a többek között jelen voltak, még a reform. egyházmegye büszkesége t. *Kozma Sándor*, — továbbá *Bittó István* és *Meysér József* urak. Majd ki is feledém: hogy a terem falát nemzeti zászlók, *Zrinyi, Széchenyi* és *Arany arczképei* ékesíték.

Étkezés után hevenyészett *dalidó* következett, s a kedves V.-né, az egyszerű, de csinos magyaros öltözékű *Jeszenszky nő-testvérpár*, b. T.-né, G.-né. N.—y és S.—n kisasszonyok, szóval, az egész diszes hölgyközörső igen kedvesen lejté a pécsi, szegszárdi, és kaposvári zenészek által fölvaltva talp alá huzott csárdást, körmagyart, s francia négyest. Mintegy d. u. 6 óraker az egész közönség eloszlott. Az ünnepély rendezői t. *Hegyessy Antal* és *N. Sándor* urak fogadják köszönetünket! — Igy ültük meg a nagy napot, s én reménylem, sőt hiszem, hogy a mely nemzet nagyjai példáját tartja szemé előtt, s azokra emlékezve lelkesülni tud, az jobb jövőre fog ébredni, és ezt adja is meg a magyarok Istene!

r. l.

Irodalom és művészet.

+ (*Új érdekes szépirodalmi művek*) jelentek meg legújabbban *Heckenaat Guasztávnál*, u. m. „*A két barát*“, négy kötetes regény, *Jósika Miklós*-tól. Az érdeműs költő e legújabb műve is történelmen alapszik. A másik új munka *Vadnai Kár*. „*A kis tündér*“ című társaséleti regénye két kötetben.

+ (*Khern Ede*) előfizetést nyit ily című orosz történelmi regényre: „*Az utolsó czaporog*.“ Megjelenik október végén. Előfizetési ár 1 ft, diszkötésben 1 ft 40 kr. Az előfizetések és megrendelések szept. végeig szerzőhöz Brassóba bérmentve küldendők. A tiszta jövedelem fele az Akadémia palotájára javára fog fordíttatni.

+ *Müller Emil* könyvnyomdájából is került ki egy mű ily cím alatt: „*Darázs-fészék*.“ Novella- és humoreszkgyűjtemény három kötetben. *Virág Lajostól*. A három kötet tartalma: *Alcina, Dandyk, Időjós; Kopogó szellemek, Edna, Örökösök; Egy család története, Fűzfa Márton, Kupecz Réhob.*

+ (*Az „Új Magyar Muzeum“*) ez idei folyamának VI.-dik füzeté megjelent. A füzet tartalmát a „*Pesti Napló*“ után közöljük: *Vannak benne mutatványok Firdüsi arab költő nagy művének, a Sahnámek magyar fordításából, Szilády Árontól. Az első cikk Csacsó Imrétől van s a magyar országgyűlésről szól. Ezt követi Szolimán szultán negyedik magyar hadjárata, Pecsevi török történetiről fordítva Vámbéry Armin által. Közölteket továbbá folytatólag Kemény József történelmi adatai. („Második Balassa Bálint és elődei emlékezete 1675-ből,“ — „Egy pár adat Kertész Ábrahám híres nyomdászról.“ — „Wesselényi Pál, Szonyi Nagy István és az 1670-iki vallási üldözések 1675-diki emlékezete.“)*

+ (*Egy új magyar politikai lap*) keletkezését rebesgetik, mely „*Pesti Polgár*“ cím alatt még ez év folytán fogna megindulni.

+ (*Új magyar lap*) van keletkezőben fővárosunkban. *Emilia* ismert írónk engedélyt nyert egy „*Családi kör*“ című hetilap szerkesztése- és kiadására, mely még ez évben megindul. Programja közelebb fog megjelenni.

+ (*A Kisfaludy-társaság hivatalnokai*), kiknek neveit a minap már közöltük, a felsőbb megerősítést megnyerték, s így már most egész bizonyossággal mondhatjuk, hogy *Arany János*, mint a társulat igazgatója, Pestre teendő át lakását, s a társulat irodalmi közlönyét fogja szerkeszteni, mely szépirodalmi, aesthetikai és kritikai lap leend s „*Szépirodalmi figyelő*“ cím alatt fog megjelenni.

+ (*Székes-Fehérvárott is volt tervben egy magyar lap*), mely *Fekete János* szerkesztése mellett volt megjelenendő; azonban, mint értesülünk, az engedély megtagadtatott azon okból, mert *Székes-Fehérvárra* mind a pesti, mind a bécsi lapok jókor érkezvén, külön lapra szüksége nincs. Ez okot valóban különösnek találjuk.

+ (*A „Bukaresti Magyar Közöny“*) sept. 1-től fogva politikai tartalommal is fog megjelenni, *Oroszhegyi József* szerkesztése mellett. A nevezett lap igéri, hogy ha előfizetői száma azon kedvező arányban fog szaporodni, a mint eddig volt tapasztalható, október 1-től kezdve, minden ráfizetés nélkül hetenkint kétszer fog megjelenni. Ajánljuk e külföldi magyar lapot a közönség figyelmébe.

+ (*A humorisztikus naptárak száma*), valószínűleg jó keletök miatt, évenként szaporodik. Legközelebb *Horváth Gyula Csurgón* nyit előfizetést 1 ft-nyal egy ily naptárra, „*Somogyi naptár*“ cím alatt.

△ (*Gazdasági zsebnaptár*) cím alatt *Kodolányi Antal* egy naptárt szerkeszt 1861-ik évre. Kiadja *Pfeiffer Ferdinánd*; előfizetési ára 1 ft. 25 kr.

+ (*Dr. Sugár „Orvosi napló“-ja*), melynek első évi folyama közfigyelmet ébresztett s általános elismeréssel találkozott, a jövő 1861. évre is meg fog jelenni előfizetés útján. Az előfizetések példányonként 1 ft 40 kr-nyal, f. évi okt. 1-ig fogadtatnak el.

+ (*Új magyar opera*.) Mint tudjuk, jeles zeneköltőnk *Erkel Ferencz* már hosszabb idő óta dolgozik a „*Bánk bán*“ című új magyar operán. Most már örömmel irhatjuk, hogy e dalmű annyira előhaladt, hogy már csak néhány jelenet van hátra, s a színházi személyzet betanulásához foghat. — Azt is halljuk, hogy *Meyerbeer* híres „*Ploermeli bucsujára*“ az előkészületek már-megtétettek, hanem azért, míg színre hozzák, addig sok víz elfoly a Dunán. Pedig ugyancsak szükében vagyunk ám most a színházi ujdonságoknak.

Ipar, gazdaság, kereskedelem.

b.— (*A tengeralatti távirók*.) A tengeralatti távirók sodronyait, hogy a villanyosság azokból a vízbe át és ki ne menjen, gutta-perchával szokták körülvenni. A tapasztalás azonban, különösen az Anglia és Amerika közt felállított s meghiusult táviró körül tett észleletek bebizonyíták, hogy a gutta-percha nem alkalmas, mert a villanyfolyam azt lassankint szétbontja. Újabb találmánynál fogva a rugmégza (gummi elasticum) teljesen alkalmas e célra, mit a legújabb Londonban tett kísérletek is bizonyítanak.

+ (*A Kolozsvárott tervezett terménykiállítás illetőleg*) *Nagy János*, az erdélyi gazdasági-egylet titoknokja értesíti a gazdaközönséget, hogy az erdélyi gazdasági egylet f. hó 6-án tartott választmányi ülésében, miután terület minden vidékéről azon szomorú tudósítást vette, hogy az idejé mostoha időjárás miatt a gyümölcsstermés mindenütt nagyon csekély, s a mi van is, idő előtt lehull, az ez évben *Kolozsvárt* okt. 31-ére hirdetett terménykiállítást, mint a mely ily körülmények közt sem a magyar kertészeti társulat által kiküldött bizottmányt nemes feladatában elő nem segítheti, sem a gazdaközönségnek tanulságos élvezetet nem nyújthat, — ez évről más kedvezőbb időre halasztotta.

b.— (*Gazdasági egyesületeink teendői*.) Ily cím alatt hoz a B. H. egy cikket, melyben többek közt olvassuk, hogy a trágyázás nálunk még annyira el van hanyagolva, miszerint gazd. egyleteink méltán sorolhatnák főteendőik közé annak terjesztését. Evégre szükséges volna minden egyes községben vermeket létesíteni a trágya gyűjtésére. Továbbá a takarékmagtárak állítása is főleg ez egyletek munkakörébe volna sorozandó, valamint a biztosítás ügyének terjesztése is.

Vasárnapi Ujság 38-ik számához 1860.

Hármas-ünnep Egerben.

Eger, sept. 9.

Hármas egyházi ünnepélynek s részben ünnepélyes tervnek, akarok lenni jelen alkalommal szóadója. Tiszta ügyszertet utal engem erre, s hogy elmondhassam, miszerint nem felekezetség, de a nemzeti tények forró szeretete adá ezeknek az alapot.

Első ezek közül az, melyet hazánk első apostoli s szent királyának s e haza alkotmányos országgá lett alakításának több mint nyolczszázados ünnepén vitt végbe az itteni lakosság. Nem kívánok vádoltatni fellengzőséggel, de kijelenteni kötelességem, hogy e napon különös ünnepélyes szint látszék ölteni e város. Nem voltak itt ugyan, mint másutt, nemzeti zászlók, kivilágítások stb., de igen, hogy mindenki tehetségéhez mért ruházatban s komoly higgadt magaviselettel kíváná kitüntetni kegyeletét első alkotmányos királya s szeretetét hazája iránt.

Midőn a reggeli órákban a főtemplom harangjai megszólaltak, a nép tömegesen tódult az imaház boltozata alá. Ösztönzésre nem volt itt szükség, azon gondolat, hogy a kegyelettel hazafiság is párosul, elég volt arra, hogy a másként oly tágas templom csaknem szűkké legyen! — Osztály és rangkülönbség, pártoskodás helyett testvéries egybeolvadás foglalá el.

A jeles szónoklatiról ismert *Magyar Ferenc* tartá e napon az egyházi szónoklatot. Egyszerűen, de azért velősen és szívhez szólólag taglalá ebben, mi a kötelessége egy jó hazafinak. És valóban, példás és korszerű hasonlatai nemcsak leköték mindenki figyelmét, de bizonyára ösztönt adának arra, hogy a polgári hűség mellett a hazaszeretet is megkapja az őt joggal illető osztályrészt!

Délután, mint már minden évben szokás, nagy bucsumenet tartatott az itteni várba s azon szoborhoz, mely a hit terjesztése, s az ebből eredő testvéries szeretetre való ösztönzésre szent István által alapított János templom romjaiból emeltetett a halás utókor által. E szobornál tartatott az egyházi szónoklat.

Nem maradt feledékenységekben azon férfi emléksirja sem, kiről zengé Petőfi:

„Ide látszik a hegy is, hol
Dobó a hír könyvébe:
Nagy neve örök betűit
Török vérrel írta be!”

Százan és ezren látogatók meg azt s hallgatók azon költeményt, melyet egyik honleányunk a hely tövében szavalt el. S talán kívánják tudni önök e költemény tartalmát? A felelet erre igen könnyű és mégis oly nyomatékos: Dobó sirjánál mit lehetne mást dicsőíteni, mint a — hazát! —

Az egész ünnepély egyébiránt, méltólag a kegyelethez, a legnagyobb rendben s legkisebb zavar nélkül folyt le. S midőn ezt felemlítjük, nem mulasztjuk el megjegyezni a fentebbiek kiegészítésül, miszerint M. T. urnál egy, a fiatalág részéről küldöttség jelent meg, jeles szónoklatért köszönetet szavazandó. — Nem feledjük azt sem, hogy az itteni lelkes hölgyesereg közöl, valamint a férfiakból is, számosan a pesti ünnepélyre — pap által vezetve — felzarándokolni ohajtának; mi azonban bizonyos elháríthatlan körülmény miatt nem teljesülhetett.

A második ünnepély továbbá, mit felemlítendő vagyok, a nem rég alakult egri *kath. legényegylet zászlófelmentelése*, melyet tegnapi napon köszönetet érsekünk vitt végbe. Ez ünnepély már több nap előtt várattot s mint először tervezve vala, mult hó közepén vagy is épen azon napon kellett volna véghemennie, melyen hazánk szent István ünnepét ül; de gondoljuk, a zászló el nem készülte szolgált e részben akadályul.

De végre kimondatott, hogy:

„Ki kell göngyölni azt a zászlót,
Hadd lengjen bátran, szabadon!”

Az egyházi beszédet *Mindszenti Gedeon* jeles szónok s költőnk tartá, mely hogy minden jó lelket az áhitat mellett más egyébbel is eltöltött... tán feleleges is felemlítenem!

Délutánra kelve ezután a „zászló-megnyitási ünnepély“ tartatott meg az itteni lyceum terében, melynek programját kivonatban ime ide iktatom:

Az ünnepélyt megnyitá *Üdvözlő dal*, négyes férfikarra alkalmazva, énekelve az egyleti összes énekkar által. Ezután következett *Elnöki megnyitó beszéd*, tartva főt. Lengyel K. ur által. *Az egylet ismertetése* az egylet alelnökétől. *A szentek unokáihoz*, Mindszenti Gedeontól. *Polgárszó*, Garay Jánostól. *Zrínyi esküje* Pajer Antaltól. *Népdal* (szózat) négyes férfikarban. *Meliton és anyja* Mindszenti Gedeontól. *Ki volt nagyobb?* Tóth Kálmántól. *Egyházi szózat*, négyes férfikarra. *Színjáték*, Kolping után Szabókytól. *Népdalok* négyes férfikarban. *Egyleti zászló*, Kormos Bélától. *Bera bátya*, Menyeyitől. *A gög*, Petőfitől. *Zárbeszéd*, az egylet titkárától. *Induló* négyes férfikarra. A lelkesülés, melylyel ezen darabok fogadtattak, leírhatlan, s erre nézve a közreműködők ügyessége s a kiválasztott darabok tartalmassága mellett különösen főemelyül szolgált az, mikép érsek ő exclja is az egybegyülteket magas jelenlétével boldogítja. — Az elmaradhatlan lelkes éljenek természetesen nem hiányoztak; azonban akkor voltak legriadóbbak, midőn Lengyel kanonok ur, mint egyleti elnök, jeles megnyitó beszéde után a nagy hazafi ismert érdemeit fejtegeté.

A közönség, mely válogatottsága mellett oly számossá növekedett, hogy a terem be nem fogadható, — daczára a nagy hőségnek, mind végig türelemmel vala s csak az ünnep befejezte s érsek ő kgytje távozta után, már jó estalkonyatkor oszlék szét a legnagyobb rendben és csendben.

Ezek voltak az egri ünnepélyek, most jutok a harmadikhoz, mely ugyan még inkább csak szerény terv, de az ügy szentségét tekintve elég nagy érdekű lehet. S ez nem más, mint hogy az itt lakozó reformált mind két ágoni *hitfelekezetek egyesülének* arra nézve, hogy egy *fiókegyházat* a maklári anyaegyházhoz, alapítsanak. E részben a dicséret és elismerés az itteni lelkes *Vasváry* ügyvéd urat illeti leginkább, ki a mellett, hogy az ügy élére állva, lankadatlanul fáradozik, addig míg az anyagi képesség engedendi, rendes imaházat építhetni — saját lakásán egy szobát nemcsak átadni, de azt saját költségén átalakíttatni sziveskedett. A nemes tett magában hordja jutalmát ugyan, tudjuk; de azért a hála szava soha sem késik ott nyilvánosan is hangzani, hol az érdemek titokban maradása káros!... Már mult hó 15-én az illető superintendenciánál megtétettek a szükséges lépések s a folyamodásra helybenhagyólag már válasz is jött, sőt tegnap délelőtt több egybegyültek a kis egyház konventje megalakításához is hozzá fogtak s főkurátorul *Fáy* urat, s helyettesül a fentiszteletet kérik fel szavazat utján. — Ez alkalommal felolvastattott azon körlevél is, mely 1500 példányban nyomtatva a reformált testvérekhez, superintendenciákhoz s katolikus atyánkfiaihoz elküldetni fog, hogy becses filléreikkel gyámolítsák azon tervben levő épületet, mely alatt más nem dicsőíthetik, mint az Isten és a haza!

S midőn én, ezen örvedetes tényt e helyen köztudomásra juttatom, szerény s gyenge szavammal mást nem imádkozhatom a Mindenhatótól, mint-hogy szent ótalma s a vallási türelem szülte testvérieség védpaizsa alatt virágözék fel e gyenge gyümölcsfa, hogy a magyar testvérek vállalt kerettségével, mielőbb gyümölcsöket hozhasson! T. S.

Egyház és iskola.

⊙ (A *tatai helyi hitv. egyházmegye gyűlése*) sept. 5-én, nem volt oly látogatott, mint remélték. A leköszönt nt. *Pap János* helyébe esperesül tisz. *László József* kocsi lelkész szokatlan egyetértéssel megválasztván, beigtatása e gyűlésen végbe ment. Jegyzőül ideiglenesen t. *Décsy* urat választák meg. Ezek után egyétt tárgyak közt áttértek a sárospataki népiskolai választmány által készített papi-vizsga tervre, s e tekintetben a jelen voltak többsége jobbnak véli az eddigi rendszer mellett maradást t. i., hogy a tractusnak maradjon közvetlen jogául a papi vizsga végrehajtása.

— (Jelentés.) A pesti helyi hitv. gymnasiumban a felvételek és beírások sept. 30-án, az előadások pedig okt. 5-én kezdődnek. Ez évben megnyitják a gymnasium V. osztálya is. Keli Pesten, sept. 7-kén. — *Günzzy Pál*, igazgató.

Mi ujság?

+ (A *pesti egyetemi karnak*) a magyar tannyelvet illető fölterjesztésére az oktatásügyi miniszteriumtól mindeddig válasz nem érkezett.

+ (A *Joachimról*) megint azt beszélük, hogy még ez őszszel fővárosunkba érkezik, hangversenyeket adandó. Hires hegedűs hazánkfiáról e hirt már oly régóta s annyiszor pengetik, hogy végre már hinni kezdjük, hogy csakugyan — nem jó el.

+ (A *Pesten volt olasz operatársaság tagjai*), mint Olaszországból írják, a legkedvezőbbben nyilatkoznak Pesten fogadtatásukról. Ők lelkesedéssel beszélnek a magyar nemzetről s Magyarországról, s nyilatkozataikat az olasz sajtó egyhangulag viszhangoztatja. A rokonszenv eme jelei más egyében is nyilatkoznak. Így *Mizsei Mari* (Merina) k. a., ki e hó közepén indul Milánoból Genuába, az ottani Paganini-színháznál szereplendő, felszólíttatik az impresario által, hogy magyar népdalok és zenedarabok éneklésére is okvetlen készen tartsa magát, miután mint magyar énekesnőtől a közönség bizonyosan kívánni fogja, hogy dalainkat a „dalok hazájában“ is hallassa. (M. S.)

+ (A *Ristori*, a világhírű színész), közelebb Szent-Pétervárra utazik, hova 30 előadásra 300 ezer frankért van szerződötve. Amerikából is kapott meghívást egy játéksorozatra 600 ezer frank tiszteletdíj mellett.

+ (A *Reményi Ede művészi körutja Erdélyben*) valódi diadalut volt. Egyebet mellőzve, csak sz.-udvarhelyi fogadtatásait írjuk le röviden a „Hölgyfutár“ után. A város sorompójánál — így ir többek közt egy levelező. — Sz.-Udvarhely városának derék polgármestere *Solyosi Károly* ur, hazafias beszéddel üdvözlé az érkező művészt; lelkes szavait a helyszínere egybesereglett sokaság zajos „éljenekkel“ fogadá, melyek közt a roppant kocsisor a főpiaczig haladott, hol a polgármesternek vendégszerető s fenyőgalyakkal diszített háza az ünnepelt vendéget magába fogadá. A tisztelgések egészen a hangverseny kezdetéig tartottak. A hangversenyre nemcsak a korondi és homorod-oláhfalvi fűrdők, hanem 12—14 mérföldnyi távolságból is jöttek. Művész hangversenyében aligha volt valaha fényesebb szolgáló személyzet, mert bárók és székely primorok vállalták magukra a jegyszedést és a helyek megmutatását. A hangverseny alatt nyilvánult lelkesedést valóságos rajongásnak lehet mondani. A hangverseny után az udvarhelyi kaszinó fényes estélyt rendezett Reményi tiszteletére. A hazafias felköszöntéseket Reményi hegedűjátéka szakítá félbe, mely a jelen voltakat annyira felvillanyozá, hogy legott Udvarhely sz. k. városa tiszteletbeli polgáranak kiáltották ki. Bölkövi ur egy darab közhelyet ajánlott fel a magából az est hősének, mely

kedélyes és elmés szavakba foglalt ajánlatát az egész társaság szünni nem akaró tapsviharral fogadta.

— (Reményi Nógrádban.) Balassa-Gyarmat, sept. 11. Reményi Ede meghívásoknak és önvágyának engedve, körútjának kiegészítésére indult. E hó 8-án Váczon keresztül, hol egy előkelő család által fogadtatott, nógrád-megyei Dejtér nevű faluba érkezett az egész környék legnagyobb öröme. Itt a magyar szivélyesség minden jeleivel elhalmozva, viszonzatul ő is kezébe ragadta élete párját, feleségét, a hegedűt, a többi azután magától értetik. 10-én este adott Balassa-Gyarmaton hangversenyt, melyek féljövédelmé nagy terem hiányában és más gátló körülmények dacára is 200 ft. tevé. a művész által jótékony czélra — két leégett helység javára — adatott. Hangverseny után a lelkes gyarmatiak Reményi Ede tiszteletére magyaros zamatu estélyt rendeztek, a hol is számos és igen jeles alkalmi pohárköszöntés mondott először imádott hazánkra, azután pedig legnagyobb részt Magyarország primására (mely alatt zavar kerülése végett itt a mindenütt így nevezett hegedűs-primást kérem értetni). Nevezetessé teszi még ez estélyt két angol gentleman és egy ladynek jelenléte, mely alkalmat nyújtott a magyar és angol nemzetet érdeklő felköszöntésekre. Az angol és magyar nyelvnek közvetítője, tolmácsa Reményi volt, ki is mindenkinek lelkesedésére, de különösen az angoloknak megilletődött öröme a „God save the king“ angol néphymnust játszát el saját modorával. Végre éjjeli zenével lepetett meg — hogy egyszerűen szóljak — a mi hegedűsünk, ki is még ma a világszerte ismert lelkes Losonczinak ölelésére siet, miután már érkezésének hírére a hozzántézett követség előre megvitte!

— („Széchenyi-pezső.“) A hazai iparnak egyik legujabb terméke, a nagy hazafiról elnevezett magyar pezsgő bor, mely Esch és társa pozsonyi kereskedők gyárában készül. E bor dicséretére el lehet mondani — saját tapasztalásból beszélünk, — hogy a honi pezsgő borok között az első helyek egyikét foglalja el, kellemes ital s miután jó bor szolgál alapjául, vidító erővel is bír. Miután most nincs szokásban, külföldi borokat inni, a hazai „Széchenyi pezsgő“ igen jó helytartója fog lehetni nálunk a champagneinak. A palackokat igen szép czimkép díszíti, gróf Széchenyi e zimerével; még a jelző is ott van: Si Deus pro nobis, quis contra nos? Mindenesetre helyeslendő gondolat, hogy a nagy elhunytak czimerét s nem arczképét ragasztották a palackokra.

△ (Csodaszülött.) Dukán egy nő gyermeket szült, kinek jobb kezén hét, a balon is hét, jobb lábán hét és a balon szintén hét, vagyis mindössze 28 ujj van. A gyermek egészséges.

+ (Azon három magyar tüzokért), melyekkel Boleman, kisújszállási gyógyszerész a minap Napoleon császárnak kedveskedett, ez utóbbi viszonzásképen 1000-1500 frank értékű gyémántos nyakékkal s néhány igen becses kéziratot lepte meg a magyar ajándékozót.

+ (Óriási szőlőfürt.) A „P. L.“ ritkaságkép említi, hogy N. Kozárban egy óriási szőlőfürtöt mutogatnak, melynek hossza 25 hüvelyk.

+ (Az alakulóban levő veszprémmegyei gazdasági egyletnek) Veszprémben aug. 27-én tartott szervező gyűlésében valaki magyar nyelvű gazdasági tanintézet felállítását indítványozta; az indítvány elfogadtatván, aláírásai iverk fognak kibocsáttatni, az e czélra szentelendő adakozások összegyűjtése végett.

+ (Méhék által okozott halál.) Csehországban egy földbirtokost, ki itas állapotában méhesébe botorkált, az ezereknint rászálló méhek halálra csipkedték, sőt még a holttestet sem akarták odahagyni s úgy kellett vízipuskával és vizöntözőkkel dolgozni ellenök.

+ (Tüzevész.) Nagy-Czenken f. hó 2-án tűz ütött ki, mely csakhamar 8 házat s gazdasági épületet hamvasztott el. A nagy Széchenyi Istvánnak egyik fia Ödön (Béla nem levén honn) Zichy Géza gróffal legott a szerencsétlenség helyére sietett, s a nemes szívű grófok elsők voltak az oltók közt, magukat veszélynek téve ki, úgy hogy Széchenyi Ödön gróf ruhája testén égni kezdett. Ők azonnal intézkedtek, hogy némileg enyhítsék a szerencsétlen károsultak nyomorát. — Ugyanaz nap Fertő-Szent-Miklóson is tűz ütött ki, melynek 98 ház lett martaléka. A derék Ödön gróf itt is azonnal megjelent, másnap pedig kenyérral láttatta el a számos éhezöket! Lukynics Mihály, ki e szomorú eseményekről a „P. Hirnököt“ tudósítja, fölkeresi a lapszerkesztőket, sziveskedjenek ezen szerencsétlenek számára segélyezési fölhívást nyitni. A segélypénzek vagy hozzá, vagy fertő-szent-miklósi plébános és esperes Szalay Pál urhoz küldendők. A miképen történt kiosztás iránt nyilvános számadás fog tétetni.

— (Még egyszer a huszárcsinyről.) Welsből (Felső-Ausztriából) sept. 8-ról veszszük e sorokat. „Mult hó 30-án a Vasárnap Ujság 35-ik számában „Huszárcsiny“ fölirattal egy czikk jöve ki becses lapjában, melyet átolvasva kötelességemnek tartom, mint ezredbeli bajtárs, és a két tanu egyike, már azon oknál fogva is, önt sorraimmal fölkeresni, miután azon „huszárcsiny“ (mint ön elnevezni jónak látta), már több magyar és német lapban hibásan és nem eléggé kimerítőleg adatott a közönség elé.“ — Pedig azon mérész, szép lovaglás valóban megérdemli, hogy minden elferdítés nélkül nyilvánossá tegyék; mert alig hiszem, hogy ily fogadás valaha, (ha tétetett) szebben nyeretett volna meg.

Ha megengedi tehát, elmondom az egészet, röviden, mint jött létre, és mint ment végbe. Balogh Sándor, Welsben állomásozó 1-ső önkényes huszár-ezredbeli főhadnagy, ebéd közben azon fogadást ajánlá, hogy ő Géza nevű, teljes erőben lévő saját lován innét az ide 4 mérföldre fekvő Halli fűrdőbe nyereg, kaatár, kötőfék nélkül, szóval, egészen puszta lovón, minden

segítő, vagy vezető eszköz nélkül ellovagol. — Gróf Zichy Edmund, 2-ik önkényes huszár-ezredbeli százados azonnal kész volt ellene fogadni. — A nevezett főhadnagy 4 napra reá reggeli 6 órakor a welsi lovas laktanya udvarában lóra ülén, épen nem legkellemesebbnek mondható lovaglását megkezdé, és az utat, melyet kénye-kedve szerinti időben tehetett volna meg, 2 óra alatt tevé meg.

A mint a városból kiért, ügetni kezdé és föl váltva vágatott; lépést igen keveset lovagola; megjegyzendő, hogy innét az utolsó fele utja Hallnak igen ros; keskeny, kövecses, tekervényes, és egész Hallig ugyszólván partból és lejtől áll, ezek közt kettő igen meredek; — a főhadnagy fogadásán felül még sokkal többet vitt végbe. Ugyanis utközben, Krems-Münsternél az utról eltérve, egy meglehetősen dombra egyenesen fölment, ott lovát megfordítva, ismét az utra tére; továbbá a már nevezett városon tul egy három lábnyi magas sorompót és egy sövényt, utra letértében pedig egy vízi árkot, ugratott. A Hall előtti hosszú lejtnek, egy részét sebes-ügetve, utolsó részét vágatva lovagolá; innét be a Halli fő utcán végig sebes vágatva ment, egész a bájos Matild ó nagysága fűrdői lakáig, hol megállva, jó reggelt kívánt s azután visszavágatott a szállodába. — S. László, huszárfőhadnagy.

+ (Egy német folyamodvány.) Az „Üstökös“ legközelebbi számában egy német folyamodványt közöl, mely betüröl betüre iratott le az eredeti iratból a szolgabírói hivatalnál Belényesen, s következőleg hangzik: „An Dass gnedige Her Stulrikter Amt von Ungerland Instanz dess Leopold Ungari (Magyari) vegen die Leltarizirung und hagyatéker tárgyalation der seine ferglükten Mutter ire Zahen folgen. — Gnédigesz Her Stulrikter Amt. Meine gevesene virklihe Mutter Ungari Anna am 1-ső november 1857. in Hern geglükt iszt, hat drei gerichtliche und natürliche Kinder czuruk gelassen, velhe alle lebendig szind und ire testament fangend ire beszte Zahemir tesztirt. — Szo durh meinen fertrauenen fiscal bite ih die gefundene Magazin (leltár) zu mahen lassen, und bei hagyatéker tárgyalation die mir gelassene Zahen neben der gefundenen magazinsz Rechts Smeihlirung (jogkedvezmény) rihterlih in meine Possession überurteilen czu mahen. Bleibe desz gnédigen Hern Stulrikter Amtesz Korsomer Diner, Leopold Ungari (Magyari) Successor der Mutter.“

— (A protest. szülőket) figyelmeztetjük Bayer Karolina jóhírbenálló leánytan- s nevelő intézetére a rózsatéren A tanítás október 1-sőjén fog megkezdetni. A beírás már most megtörténhetik. (Bővebben a jelentés hirdetéseink között.)

△ (Egy bevándorlott) kérdé a pesti kofát: hogy ez a pár csirke? „Negyven krajczár.“ Bizony drága; otthon nálunk 20 krért is lehet kapni. — „Hát miért nem maradtál odahaza?“ — Hm, mert ott meg 20 krom nem volt.

— (Horvátországi dolgok.) A „Sz. H.“ írja: Zágrábból a legörvendesebb tudósításokat vettük. Már régebben tudhatják olvasóink a lapokból, hogy ott Reszler jeles szintársulata a legélénkebb pártolásban és szeretetben részesült. Mi, kik szerencsések valánk az ottani dolgokról részletesebb tudósítást nyerni, kedves kötelességünknek tartjuk olvasóinkkal is közölni azokat. — Horvát testvéreink már az első előadások a legnagyobb lelkesedéssel fogadták a magyar színészeket, mely hogy nem az újdonság iránti élvezetvágy szalmalángja, hanem a rokonkeblek mélyéből kitört szeretet tüze, kitészik abból, hogy elejétől végig minden előadásnál zsufolásig tömve volt a színház. Legnagyszerűbb volt az est, midőn „Zrinyi“t adták. A darabban előforduló azon jelenetet, midőn a szigetvári hős esküt tesz, hogy hazáját utósó csepp vérig védeni fogja, valamint a néma jeleneteket, az esküt, a kirohanást stb. (mik a nemzeti szinpadon e jelenetet ábrázoló kép után fényesen sikerültek) szünni nem akaró viharos „zsvió“ követé. De nemcsak a szinpadon látták lelkesült örömmel, hanem azon kívül is a szeretet minden jelével elhalmozák őket. Az urirend Reszler igazgatónak szép összeg pénzt küldé, kárpótlásul a páholyok jövedelmeért, melylyel a zágrábi bizottmány rendelkezik. Keblünk magasztos örömtől dobog, midőn elgondoljuk, hogy színészeink nagyrésztben segitenek előmozdítani azt, mi most minden jólelkű hazafinak legszentebb törekvése; ők nemcsak a nemzeti nyelv és szópéldések, hanem a szent egyetértés és testvériség megbecsülhetlen apostolaivá lének. Reszler, dicséretére legyen megemlítve, hogy mindent elkövetett, mi lehetséges, hogy az előadások a lehető legjobban sikerüljenek. Adjon Isten a hazai színészetnek sok ily buzgó igazgatót, kik magas hivatásukat teljesen fölfogván, bármerre lépnek, legelső gondjuk legyen, hogy az ős magyar becsületet, nemzetünk e szent védpalástját szennytelenül megőrizték. — Szent István napját is fényesen megtartották horvát testvéreink. Maga a bibornok ő kitünősége egész diszben mondá a szent misét, mely után hatalmas egyházi szónoklat tartatott. Férfiakon és hölgyeken kivétel nélkül magyar és horvát nemzeti öltönyt díszlettek. A zágrábi és a vásárra besereglett tömérdek vidéki nép árként hullámzott az utcákban, mindenfelé lelkesítő nemzeti dalokat hangoztatva. Adja a magyarok Istene, hogy e szent egyetértés, melyet előhírnökeül adott a derültebb jövendőnek, mindig megmaradjon köztünk; legyen ez az összekötő szellemi láncz, hogy minden eshető zivatar ellen összetett vállunk legyen a paizs, mely legbiztosabban megment az erkölcsi haláltól.

+ (Nyilatkozat.) Több magyar és német lap hibásan közölte a debreczeni lóversenyek napjait. Nehogy a t. közönség ezáltal félrevezettség, ezennel ismételve közhírré teszem, hogy a debreczeni lovaregylet által rendezendő lóversenyek f. évi okt. 7. és 9-ik napján fognak megtartatni. Az illető lapokat pedig kérem, hogy hibás tudósításaikkal akkép kiigazítani sziveskedjenek. — Debreczen, sept. 5. 1860. Kiss Lajos, lovaregyleti titkár.

*) Mi is bécsi lapok után írtuk.

— (A horvát szükködők fölségelésére) a Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez újabb beküldött adakozások :

Szinyérváraljáról az ott sept. 2-kán tartott műkedvelői szini-előadás jövedelméből 30 ft. — Ezen előadást ottani műkedvelők rendezték, a Molnár szinigazgató ur társulatához tartozó, de akkor szülőföldén, a szomszéd Ar.-Megyesen szünidőzött Pap Béla színész közreműködésével. A föllépett műkedvelők ezek valának : Szilágyi Emma k. a., Széles Ida k. a., Pap Károlyné asszony, Pap Károly, Szabó Lajos, Soltész János, Csernátóni Károly urak.

Bécsből több magyar iparossegéd a fentebbi célra 5 ft. 40 krt küldött; az egyes adakozók : Nagy Sándor 50 kr, Gregorovics Mihály 20 kr, Neger Péter 20 kr, Kigyósi József 30 kr, Görgei Márton 20 kr, Méhes Zsigmond 20 kr, Palfner Károly 20 kr, Bucsinyi István 30 kr, Polnis Lajos 20 kr, Tianda Fer. 20 kr, Fehér 10 kr, Rábely József 20 kr, Soltész István 20 kr, Szecsődi 30 kr, Kovács 20 kr, Ladányi József 20 kr, Juhász 10 kr, Tót Pál 10 kr, Sváb János 20 kr, Kungel György 50 kr, Patkós Béni 20 kr, Vida 10 kr, N. N. 50 kr.

A fenn kitett összegek illető helyre elküldettek. Az eddigi, e célra szánt korábbi küldeményekkel együtt *összesen* 292 ft. 85 kr.

A magyar Akadémia palotája.

— A magyar Akadémia alaptökeje szaporítására s háza fölépítésére tett újabb ajánlatok s adakozások augusztus hó folytán :

Lónyay Menyhért a tőkére 1000, a házra 400 ft, Nagy István a házra 100 ft, Magyary Ferencz ugyanarra 100 ft, özv. Magyary Istvánné u. a. 20 ft, Sárközy Kázmér a tőkére 300 ft, a házra 200 ft, özv. Szirmay Ádámné gyűjtése a tőkére 110 ft, a házra 143 ft, Orosz László gyűjtött a házra 38 ft, Paulik Károly szolnoki polgármester gyűjt. a tőkére 7 ft, a házra 44 ft, 50 kr, Horváth Mihály belényesi esp. gyűjt. a tőkére 61 ft, a házra 66 ft, Ungvári gyűjtés a házra 102 ft, 10 kr, Számosujvár városa a tőkére 525 ft, a házra szintén 525 ft, József-ipartanoda növendékei a házra 253 ft, 60 kr, Vasárnapi Ujság útján a tőkére 6 ezüst huszas, 185 ft, 60 kr, a házra 18 arany, 4 tallér, 2 ezüst ft, 12 huszas, 1377 ft, 29 kr, M. A. Weiss nagykereskedő a házra 50 ft, Milkovich Zsigmond gyűjt. Banán a házra 20 ft, Kellner Gusztáv gyűjt. Breznó Bányán a házra 19 ft, a tőkére 20 ft, Pesty Frigyes újabb gyűjtése Temevárt a tőkére 129 ft, a házra 290 ft, 40 kr, Vajda József pesti polgár a tőkére 3 ft, a házra 2 ft, Kár Mátyás pesti ügyvéd a házra 105 ft, a tőkére is 105 ft, Krajnik Imre végrendelete szerint a tőkére 5 ft, 25 kr, Széher Mihály pesti ügyvéd a házra 100 ft, Zitterbarth Mátyás a házra 100 ft, Pap Mórész Karczagról a házra 25 ft, a tőkére is 25 ft, Mérey Miklós a házra 2 arany, a tőkére is 2 arany; Konkoly Balázs gyűjt. Komáromban a házra 152 ft, 85 kr, a tőkére 7 ft, 60 kr, Palló Sándor helyt. tan. gyűjt. a házra 883 ft, a tőkére 167 ft, 50 kr, Fehér-Körös-nádorcsatornai molnár-czéh Kecskés Lajos által a házra 50 ft, Pesti Napló útján a házra 2 arany, 1 ezüst ft, 400 ft, Tárnok Alajos gyűjt. N.-Kanizsán a házra 63 ft, b. Gerliczy József, Vincze és Felix a tőkére 2100 ft, a házra 1000 ft. Egy magát megnevezni nem akaró pesti hazafi a házra 300 ft, ugyanaz a statisztikai alapítv. szaporítására 200 ft, a bátorszéki magyar huszárkar a házra 20 ft, gr. Wenkheim Krisztina a házra és tőkére egyenkint 1000—1000 ft, Göndöcs Benedek a házra 20 ft, báró Révay Gizella a házra 105 ft, a tőkére is 105 ft, Szinováczy György ur gyűjtése Pesten a házra 516 ft, a tőkére 155 ft, Orosz András Ungvárról a házra 10 ft, Geduly Bogyszló gyűjt. Gután a házra 24 ft, bajai reform. egyház a házra 20 ft, pesti reform. theol. intézet növendékei a házra 92 ft, pesti ref. tanárok a tőkére 114 ft, Kern Károly közszegi festő az alaphoz 5 ft, Madarászky Endre újabb gyűjt. Pécsen a házra 55 ft, Vidliczkay József gyűjt. Nyiregyházán a tőkére 40 ft, a házra 60 ft, Már Józsefné a. gyűjt. Maramarosban a tőkére 40 ft, a házra 204 ft.

— (Heti kimutatás) a Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez a m. Akadémia számára beküldött adakozásokról :

XXXIV. közlés : Vázból (Fehér) a község több tagja 49 ft. — Kassáról N. N. ottani polgár 4 ft. — Bécsből több magyar iparossegéd 28 ft. 20 kr. — Tisza-Várkonyból Fráter Klára asszony 3 db. ezüst huszas. — Összesen : 81 ft. 20 kr. és 3 db. ezüst huszas.

Az eddigi I.—XXXIII. közlésekkel együtt : **12,822 ft. 15 kr.**, 1 régi római arany, 1 huszfrankos arany, 106 cs. arany, 21 kétpftos tallér, 1 orosz tallér, 3 újftos, 140 huszas, 2 negyedftos, 1 tizes, 1 db. 100 pftos és 10 db. 20pftos nemz. államkölesönkötelezvény.

— (Részletes kimutatás) a fentebbi adakozásokról :

Fehérmegye Vál községéből 49 ftot vettünk, mely öszvegehez a község következő tagjai járultak :

Gyurkovits István 5 ft, Ulmer Mihály 1 ft, Tokodi János 1 ft, Liber János 1 ft, Major István 1 ft, Kecskés János 1 ft, Tóth József 50 kr, Becsei József 50 kr, Nagy Fer. 50 kr, Somogyi József 1 ft, Nagy András 1 ft, Steiner Sámuel 50 kr, Löwenstein Mózes 4 ft, Körtelety Ferencz 1 ft, Kitley András 4 ft, Menyhárt Luk. 2 ft, Bokor Ferencz 1 ft, Weiss Farkas 2 ft, Lukács Ferencz 1 ft, Katona József 50 kr, Obernyik László ref. tanító 40 kr, Buvári István 50 kr, Rubos Péter 1 ft, X. Y. 4 ft 10 kr, Vajda Andr. 1 ft, Güntler Endre 4 ft, Horváth Miksa 4 ft, Bauman 1 ft, Bék Mátyás 1 ft, Pekk Alajos 1 ft, Berkes Pál 40 kr, Somogyi Antal 40 kr, Becsei János 30 kr, Bettsi József 40 kr.

Kassáról N. N. polgártól 4 ftot a következő sorok kíséretében vettünk : „Innlied sende ich 4 fl. Ö. W. mit der innigsten Bitte, selbe zu einem wohlthätigen Zweck zu spenden, und es in der Vasárnapi Ujság gütigst kund zu machen.“ — Mi ez öszveget szintén az Akademiának adtuk át s igen örvendünk, hogy hazánk azon polgárai is megkeresnek, kik nyelvünket nem egészen birják.

Bécsből több ott lakó iparossegéd hazánkfia, a megtakargatott fillérek-

ből 28 ft. 10 krt küldtek a m. Akadémia számára. A kisérő levélben áldást mondanak a hazára s kívánják, hogy a honszeretet rendíthetetlenül éljen minden magyar szívében, s egy vesssel végzik a levelet :

Mert csak akkor mondhatjuk el
Nagy Széchenyink e szavát :
„Hogy még nem volt, de majd léssen,
Majd léssen Magyarország!“

Az adakozók nevei :

Pünkösdi 1 ft, Peczkó 1 ft és Fianda Ferencz 1 ft csizmadiak, Horvát László 1 ft, Méhes Zsigmond 1 ft asztalosok, Kigyósi István gombkötő 1 ft, Haskó István 1 ft, Huber 1 ft szabók, Sranc János 1 ft, Szabó Ferencz 1 ft 20 kr csizmadiak, Bucsinyi István órási 1 ft, Patkós Benjámín asztalos 1 ft, Gregorovits Mihály gombkötő 1 ft, Pausitz Józsa. szítás 1 ft, Görgei Márton asztalos 1 ft, Susztek Soma rézműves 1 ft, Baranyai József asztalos 1 Keserü Péter szabó 1 ft, Andráska András szítás 1 ft, Néger Péter bádigos 50 kr, Molnár Imre 1 ft, Gyöngyösi 50 kr, Grozman József 1 ft és Vas Márton 1 ft, gombkötők Valdófel asztalos 1 ft, Löbl Lajos 50 kr, Lang Károly asztalos 1 ft, Soltész István arany-
műves 50 kr, N. N. 2 ft.

Szent István ünnepe a vidéken.

Duna-Szerdahely (Csallóköz), sept. elején. (Sz. István-ünnep.) Annak, ki őseinket a keresztényen hitre vezetvén, a Megváltó keresztfáját az ősök vérével megáztatott magyar földre ültette, annak, kinek teremtő lelke a népet nemzette, az országot huzává alkotta — Sz. István első apost. királyunknak ünnepét, mi duna-szerdahelyiek is fényesen és ünnepélyesen megtartottuk. Kaszinónk ugyanis a Sz. István-társulat meghívására — melyben tagjait a Buda-Pesten tartandó országos ünnepélyen megjelenésre fölkéri — értesülvén, mint ennek tagja 12 személyű küldöttséget nevezett ki, és küldött le hazánk fővárosába, hogy kapcsolják össze ők is fohászaikat azon száz ezrek fohásaival, kik ott e napon a szeretet és egység szellemében szomjuhozzák az igazságot, és esedezenek a nagy király dicsőült szelleméhez azért :

„Hogy szakadás országunkat,
Pártoskodás nemzetű ket,
Soha többé ne rongta
Egységünket ne bontsa!“

Küldötteink Pestre érkezvén a társulat tudós alelnökénél tisztelegtek ugyan és általa legszívélyesebben fogadtattak, de mint egyletünk képviselői, — nem nyilvánítható okok miatt — az ünnepélyen *testületileg* meg nem jelentek. Azonban az ország színével javával mi duna-szerdahelyiek is együtt éreztünk e napon. Igaz, hogy kaszinónk, mely az ünnepélyt rendezni kívánta, ebbeli szándékától hatóságilag eltiltatott, ámde városunk polgárai, mintha csak *egy szív s egy érzelem* vezérelte volna őket, saját felelősségükre megtettek mindent, mit az ünnepély fényének emelésére tenni kívánatos volt. Így az istenítiszteleten, melynek magasztos voltát emelték : a nagy király színes lámpákkal környezetett képe, s a templom szentélyének nemzeti színű szövetekkel bevont falai, — a kaszinó hivatalos tagjain kívül, ugy a helybeli, mint a környékbeli közönség *nemzeti diszruhában, és minden valláskülönbség nélkül* résztvett. A czéhek választottai kiindulva az iskola épületéből, mintegy hatvanan lobogó szövetnekeikkel álltak végig az egyház belsejé. És az egyházi szónok tanulságos szavai után : „miszerint mindnyájan, — kiknek e szép földet adta hazánkul az Isten, melyen kívül nincsen számunkra hely, hol áldjon vagy verjen sors keze, élünk halunk kell, — a mint az örömben és fájdalomban, ugy a testvéri szeretetben is egyek, megzendülvén az orgona mélabús hangjai, ezer kebelből tört ki egyszerre a legőszintébb fohász, és hangzott a kath. egyház ismeretes hymnusa :

„Hol van István király?
Téged magyar kíván! stb.“

Este pedig meggyújtatván a gyertyák az első ház ablakaiban, fél óra mulva — *mintegy varázs üttére* — az egész város fény-özönben szott; több helyen nemzeti színű zászlók, virágfüzerekkel környezetett gyertyák, színes lámpák és feliratok is valának láthatók. A nép tömegesen hullámozott az utcákon föl s alá, *de komolyan és méltóságosan* viselve magát — sehol az *illetlem és rend* korlátait tul nem hágyva, mignem éjfélt után *kedveltjeinek* lakása előtt a „Szózat“-ot elénekelvén, csendesesen szétozlott. 101.

+ (A Zala-Egerszegezen tartott Sz. István-ünnepen) az egész megye képviselve volt. Istenítisztelet végeztével az egyház előtt a Szózat énekelte, s „Éljen a haza!“ felkiáltással fejeztetett be. Társaság nem volt, mert erről — miként a „P. N.“-nak írják — a vendéglős letiltatott, ki a tilalomnak oly félreértőleg felelt meg, hogy a kávéházból rögtönzött ebédelőben két vagy több vendégnek nem bátorkodott egy tálban adni fel az étkeket, mert állítása szerint, ez már társaság lett volna. Ezen rögtönzött ebédelőben mindazáltal — habár a „Rákóczyt“ nem volt is szabad huzni — kedélyesen folyt a társalgás. Áldomások is mondattak, melyek közül egy, az „Uraim“ vagy egyéb szokott czímzés helyett, „Karak és Rendek“-hez intéztetett. Az egész ünnepély bármelkesen, mindazonáltal rendben és minden háborítás nélkül folyt le.

Egyveleg.

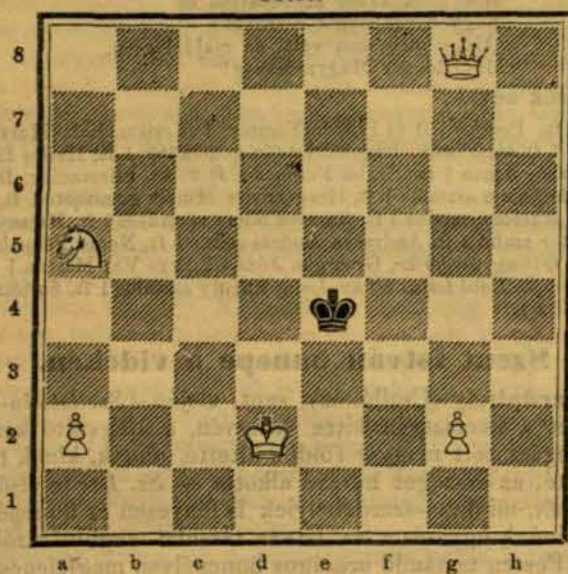
+ A „Kol. Közlöny“ kimutatásokat hoz a kolozsvári nemzeti színház állandósítására tett adakozásokról. Az eddigi két közlemény szerint az e célra tett alapítvány összege : 18,846 fr 15 kr és gr. Kornis bizonytalan mennyiségű ajánlata.

+ (Grönland irodalma.) Grönlandban ez évben nyomtatták az első könyvet Godthaab-gyarmatban, hol a mult évben állították fel az első nyomdát. Az intézet első gyümölcsének czíme : „Kaladlit Okalluktnaliallit,“ s tartalmát a tartomány nyelvén írott legendák gyűjteménye képezi s bennszü-
ltek által van nyomtatva és rajzokkal ellátva.

SAKKJÁTÉK.

38-ik sz. feladvány. — A „parabutyi gyár“-ból.

Sötét.

Világos.

Világos indul s 4-ik lépésre matot mond.

A 33. számú feladvány megfejtése.

(Weisz A. J. tanártól.)

Világos.	Sötét.	Világos. A)	Sötét.
1) B e 6 - f 6	H a 7 - c 6 : A)	1)	H g 5 - f 3
2) V d 7 - c 6 : †	K d 5 - e 5	2) B f 6 - f 5 †	H f 3 - e 5
3) V c 6 - d 5 †	K e 5 - V : v. B :	3) B f 5 - e 5 : †	K d 5 - e 5 :
4) B - f 6 v. V - g 5 : †		4) V d 7 - e 6 †	

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. — Lessen: Báró Meszéna István. — Pesten: Cselkó György. — T.-Sz.-Miklóson: Frankl A. — Nádason: Oláh Miklós. — Héreháza: Kun Sándor. — B.-Ujváros: Kovács Lajos. — Sz.-K.-Szabadján: Fürst Sándor. — Szolnokon: Reisinger Imre. — Sárospatakon: Szivos Mihály. — Rimassombaton: Baksay István. — Debreczenben: Sperber F. — Jánosiban: Keszler István. — Kis-Kürtösn: Cs. K. — Parabutyiban: Rothfeld József. — Theresovátson: Thavenet Lajos. — U.-Gyulán: Ladányi Dániel. — Gy.-Fehérvárott: Horváth Lajos. — Dobrán: Varga József. — Mooron: Radvány V. — Karancson: Pótor Dán. — Aradon: Kalmár S.

Rövid értesítések. Csongrád: K. L. és T.-Füred: N. Gy. A B e 3 - g 3 első lépésre V b 8 - d 8 : mindent meggátol. — U.-Gyula: L. D. Az ellen, hogy a gyalogot talpasnak nevezik, ön a Don Miguelek nevében tiltakozik? Mi is úgy találjuk, hogy leghelyesebb elnevezés a *gyalog*. A feladványokat szívesen vesszük. — Moor: R. V. A 37-ik számú szép feladványban kettős megfejtés kikerülése tekintetéből b 6-ra *Világos gyalog* állítandó. — Dobra: V. J. A rövid elsánczolásakor a Király a g, a Bástya pedig az f-vonalra állítandó.

Szinházi napló.

Péntek, szept. 7. „Rigoletto.“ Opera 4 felv. *Verditől*. A czimszerepet, mint egyébkor, Füredi adta, a herceget pedig Ellinger; mindkettő jeles volt. A bohóc leányát ezuttal ismét Markovics Ilka személyesítette, s igyekezve énekel, bár nem egész sikerrel.

Szombat, szept. 8. A színház a sz. ünnep miatt zárva volt.

Vasárnap, szept. 9. „Mátyás diák.“ Népszimű. Felvonások közt Nagy Jakab tilinkóművész mulattata ügyes játékaival a közönséget. Ez érdekes jelenetekkel bíró szimű még mindig nagyon jól mulattatja a közönséget. Mátyás deákot ezuttal először láttuk Komáromtól, s bár játéka ellen nem teszünk épen kifogást, mindamelllett e szerepét jobb szeretnők ezután is Feleki kezében látni, ki jobban el tudja velünk hitetni, hogy a fiatal, kaland-szerető Mátyás áll előttünk. Egyébiránt talán majd hozzá szoknánk Komáromy Mátyás diákjához is.

Hétfő, szept. 10. „XI. Lajos.“ Tragoedia 5 felv. Irta *Delavigne Kázmér*. A szorgalmas Tóth Józsefnek e darabban szép alkalom nyílik, jeles alakító tehetségét kitüntetni. A közönség nagy elismeréssel fogadta, valamint mellette Lendvayné és Feleki szép játékát.

Kedd, szept. 11. Másodszor: „A pénz-király, vagy: Egy a mi fajtánk-ból.“ Szimű 2 felv. Irta *Taylor Tom*, fordította *Tóth József*. A két felvonás közt a zenekar az „Ős apáink“ czimű magyart adta elő. Színházunkra nézve ez új, bár csak fordított darab, kivált a jelen újdonságszük világban, kétség-telenül nyereség. Ha a második felvonás is olyan volna, mint az első, akkor azt mondanók, hogy jó darab, így azonban csak meglehetősen, azaz olyan, mint színrehozott darabjaink nagyobb része t. i. néhányszor érdekléssel nézhetni végig. Egyébiránt a bajon tetemesen lehetne segíteni, a második felvonás némi megrövidítése által. Tóth József a zsidó pénzkirályt nagy hatással adja, a mennyire a darab hatástalansága megengedi.

Szerda, szept. 12. „Gizella.“ Ballet 2 felv. Ezt megelőzte „A szép molnárnő.“ Vigjáték 2 felv.

Csütörtök, szept. 13. „Troubadour.“ Opera 4 felv. *Verditől*.

Szerkesztői mondanivaló.

5282. **Szilsarkány.** K. E. Oda fogjuk küldeni. Az ajánlott cikket látnunk kellene. Félünk, hogy míg elkészül, elkészünk vele.

5283. **Selmecz** L. N. A bányászati cikkek érdekes, de valamennyit a rajzokkal együtt, szeretnők látni. Selmecz egyes részeinek s egyes bányászati műveknek, telepeknek igen sikerült rajzait bírjuk. Ezek jegyzékével szolgálhatunk.

5284. **Brassó.** Kh. Azt az ugynevezett rajzot semmire sem lehet használni.

5285. **Észak-Amerika.** Nashville. Kocsis Sándor. Örvendünk, hogy ismét egy elvesztettnek hitt derék honfitárs nyomait feltaláltuk. Azon reményben, hogy ezáltal sok más ismerőseinek is örömet szerzünk, ide iktatjuk levelének néhány sorait:

„Nashville, aug. 16. Tiszt. P. A. ur! Én 1845-ban voltam juratus, s úgy hiszem, ön juratus-társam volt, nevezetesen — ha emlékem nem csal — én találkoztam önnel Székács Pál társaságában. Ifj. Dorca István rokonom sziveskedett hozzám ön hírlapját küldeni s én — az élvezetért hálál — az ide rekesztett cikket utasítom önöz. Ha ön ilyes közleményeket nyomathat, tessék velem tudatni s én rendesen fogok levelezni. Nyelvem s kifejezésem a magyar iralom 1846-kai, mely évben tengerre szálltam. Tíz éve, hogy az E. Státusokban élek. Nyolcz év óta egy gymnasiumot nyitottam e helyen s meglehetősen sikerültem; úgy hogy jelenleg független ember vagyok. Tíz év alatt magyar könyvektől s társalgástól egészen meg voltam fosztva“ stb.

E bejelentésre örömmel viszonzunk, hogy önre igenis emlékszünk s tudjuk, hogy ön egyike volt azon lángelkű magyar ifjaknak, kik 1846-ban ama híres akkori szózatra: „Tengerre magyar!“, Fiuméba költöztek, hogy ott a tengerészetet tanulják. Azóta híret nem hallottuk önnek. Most miután lapunkat olvassa ön, e helyen arra kérjük, hogy ajánlott cikkein kívül ismertessen meg saját élményeinek hosszú sorával, melyek ép oly érdekesek mint tanulságosak lesznek a magyar közönségre. Együttal kérjük, hol fekszik az a Nashville, a mit egy mappán és földrajzban sem találtunk s nem egy-e az talán a Mississippipartján fekvő Natchez várossal?

5286. **Kedves Sirllya felett.** Mikor én kanász voltam. Jaly de sűrű felhő. Anyám nevenaptyára. Verselyimről stb. Az utóbbiakat így jellemzi:

„Igy bát, filyuk, versemet,
Ugy vizsgáljátok meg,
Nem mint kit professzorok
Tudomány lep meg.“

Hanem mint eredeti
És mint szántóvető
Régi eredetiben
Ismét író költő.“

Azt kéri ön, tudósítsunk ezen versek „elfogathatósága“ felől. Jelentjük tehát, hogy mind el lehet fogadni, be is lehet zárítani örökre egytől egyig. Ne haragudjék meg, de addig szóba sem állunk önnel, míg a taz ártatlan j betűt annyira üldözi, hogy 8 hosszú versezetben alig kerül elő, a helyett azonban ilyeneket olvasunk: hazafilyulyi (hazafüni), lelyán (leány), filyuk (fiuk), haly (haj), jaly (jaj), kurylant, (kuriant) stb. stb. Még a szántóvető embernek is tisztelni kell a j betű jogait. Ez alól nincs kivétel.

5287. **Szolnok.** Köszönettel vettük a pótlékot s annak igen jó hasznát fogjuk venni. Csak egy van, a mit jövőre kérünk: több téntapazarlást és nagyobb betűket! Szemünknek irgalom!

5288. **Ilkához.** Nagyon szép vers. Különösen szeretjük benne ezt a rímet:

Ha nem szerecz
El is temecz!

(Hátha még s nélkül írná a e-t!)

5289. **Markosfalva.** B. K. —

5290. **Székely-Keresztur.** L. J. Köszönetet mondunk a Petőfi halálára vonatkozó adatokért. Ezek közlését közelebb megkezdendjük s reméljük, hogy önök példáját mások is fogják követni. Végre tisztába kell jönnünk e tárgy iránt.

5291. **A esmauri ötközet.** A mutatvány figyelmünket ébreszté. A többi művekből egyetmást közölni fogunk. Irjon ön bátran, részünkről nem figyelmetlenség a baj, hanem terhiany.

5292. **Az öreg koldus.** Kevésbé sikerült, mint az előbbi. Allegoriának szintén gyenge.

5293. **Szeralem völgye. Őszi dalok.** Jóni fognak. „Pókay“ nagyon hosszú. A kért könyvek jegyzéke eltévedt, kérjük ujri. A lap menni fog.

5294. **Tanulmányok a keletről.** Köszönettel vettük az ajánlatot, elfogadása iránt csak később nyilatkozhatunk. Most a cikket nem használhatnók — a figyelem másfelé van inkább fordulva.

5295. **A lengyel leány. A szöke leányert.** Nagyon sok a leány. Ez is baj.

5296. **Csallóköz-Szerdahely.** Utas. A „nyilvános köszönet“ érthetetlen. Ki kell mondani: mit és miért köszön? és kicsoda?

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptar	Gör.-orosz naptar	☉ Nap-		Izraelit. naptar	☾ Hold-		
			kelet	nyug.		kelet	nyug.	
September			Sept. (ó)		Elul R.			
16	Vasár. G 16 Ludmil	615 Eap	4 B 15 Bab	5 40	6 10	29 Bjtév v	7 16	6 16
17	Hétfő Lambert p.	Lambert	5 Zachariás	5 41	6 8	1 T 5 6 21	8 42	6 41
18	Kedd Zsófia	Iren	6 Endoxia	5 42	6 7	2 m. ún.	10 7	7 11
19	Szerda Január Kant.	Konstan.	7 Szozontos	5 44	6 4	3 Gadal	11 28	7 49
20	Csütört Eustach v.	Philippa	8 Kisassz.	5 45	6 2	4 B8jt	0 42	8 35
21	Péntek Máté †	Mát. Jón	9 Joachim	5 47	6 59	5	1 43	9 32
22	Szomb. Villan. Tam †	Móricz	10 Menodora	5 48	6 58	6 S. Tes.	2 31	10 38

Holdnegyed: ☾ Első negyed 22-én 4 ora 40 perczkor reggel.

TARTALOM.

Kölcsey Ferenc emlékezete (arckép). *Szathmáry Károly*. — Haza jöttem. *Czelder Márton*. — Egyes kiszakasztott lapok a történet könyvéből. V. Szondy Mihály. *Papp Zs.* — A kigyóbüvölök (két képpel). — A világ legnagyobb városa. — Bönészeti. *Bartók G.* — Tárház: Zrínyi-ünnepély Szigetvárott. — Irodalom és művészet. Ipar, gazdaság, kereskedés. — Hármass ünnep Egerben. — Egyház és iskola. Mi újság? A magyar Akadémia palotája. Szent István-ünnep a vidéken. Sakkjáték. Színházi napló. Szerkesztői mondanivaló. Heti naptár.

Felelős szerkesztő: Pákh Albert (lak. urí-utca 12. sz.)

FIGYELMEZTETÉS.

Hogy azon nyugtalanító híreknek eleje vétessék, melyek az „Anker” részvényeseinek f. évi jun. 14-én tartott közgyűlése alkalmából a közönségnél elterjedést nyertek, alulírt egy, a „Presse” című bécsi lapoz intézett és ennek 164 ik számában folyó évi június 24-én meg is jelent nyilatkozatában kijelentette, hogy a számadási zárlatok, a társulat alapszabályainak értelmében a magas államkormány elé terjesztendők, és hogy tehát azoknak illető helyen megtörtént helybenhagyását be kell várunk, mielőtt azokat az érdekeltek tudomására juttatnók. Várva várjuk azóta ez ügyben a végzést, mert mindig szem előtt akarván tartani azon kezdettől fogva követett elvünket, miszerint az „Anker” üzletébe vetett bizodalmat teljes nyilvánosság által emeljük, készíttve érezzük magunkat a társulat ügyeinek állásával, a közönséget annyival hamarabb megismertetni, miután állásunk a keresztlüvvitt üzletek nagy mennyiségét tekintve, nagyon is kedvező.

A várva várt végzés alkalmasint azon okból nem érkezett le mindaddig, mivel ezuttal legelőször terjesztett a magas kormány e vizsgálat végett, egy életbiztosító-társaság zárszámadása; s a ki az életbiztosításoknál előforduló számadásokba csak némileg be van avatva, az ismerni fogja azoknak saját aóságait, és könnyen átlátandja, hogy huzamos idő kivántatik még arra, hogy az ember azon számadásokban eligazodjék, melyek szilárd tudományos alappal bírván, minden életbiztosító-társaságnál használatnak.

A mennyire azonban ezen késedelem kellemetlenül esik, a mely késedelem miatt zárszámadásaink közzétételében hátramaradunk, szint annyira megnyugtatólag kell hatnia ezen felsőbb ellenörködésnek a mi biztosított feleinkre, mert azáltal alapszabályainkban foglalt számos biztosítékok teljes érvényre jutnak.

Ez eset különben minden józan belátásunknál csak javunkra és előnyünkre szolgálhat. Mivel azonban a roszakarat azt könnyen kárunkra és hátrányunkra értelmezhetné, kénytelen érezzük magunkat kijelenteni, hogy számadásaink nemesek esalbatlan matematikai alapokra fektetvék, hanem hogy szerencsés pénzübeli helyzetünk különös gondoskodást enged a biztosítottak javáról. Így például képesek valank a halálesetrei biztosításoknál, még pedig mind egész életre, mind bizonyos időre szólóknál, a tartalékot az alapszabályilag meghatározott 362,444 irt 87 krról 476,206 ft. 63 krra, azaz 118,761 ft.

76 krral szaporítani, és mindezt elnézve a tartaléktököktől, mely az alapszabályok értelmében az évenkénti nyereségy 15 száztlójából alakítottatik.

Azonkívül már az első évben törlesztettük a beruházási költségek egy ötödresztét, míg más biztosító-társulatok a kiadások ezen nemét rendszeren csak 20 év lefolyta alatt szokták törlesztetni.

Alig lehet társulatot találni, melynél a biztosítottokra nézve kedvezőbb rendszer alkalmaztatnék annál, melyet mi szerencsés pénzübeli helyzetünkél fogva számadásainknál követünk.

A hatóság irányában megkivántató tisztelet nem engedi, hogy e perczen többet mondjunk; de biztosítottjaink ebből azon meggyőződést szereshetik meg maguknak, hogy még semmiféle társaság, részvevőinek érdekét jobban nem hordá szíven, mint mi.

Reméljük, hogy minden méltányos gondolkodású ezen tartózkodásunkat becsülni fogja, a napisajtó pedig szivesen segélyt nyujtand, hogy minden eddig fölmerült gyanúsítgatásokkal szembeszállhassunk.

Teljes bizalommal várjuk zárszámadásunknak a m. kormány részéről helybenhagyását, mihelyt a m. kormány e számadásaink részleteit alaposan tanulmányozta. Mihelyt pedig a m. kormány ebbeli végzése kezünkben lesz, perczig sem fogjuk számadásaink alapszabályszerű közzétételét elhalasztani.

Addig is az „Anker” előnyeit és biztosítékait közzétenni szándékozunk ily című értekezésben:

„Mi által érte el az „Anker” című életbiztosító-társaság eddigi nagyszerű eredményeit?” *)

Kitűnő tisztelettel maradtam stb.

Bécs, aug. 25. 1860.

az „Anker” főigazgatója

Langrand Dumonceau.

*) Ezen értekezést alább.

← Mi által érte el →

AZ ANKER

című

életbiztosító-társaság

eddigi nagyszerű eredményét?

Az életbiztosítás, mely Angol-, Francia- és Németországban immár oly lendületet vett, hogy már éppannyira népszerűvé vált, mint a tűzkárbiztosítás; Ausztriában egészen az újabb időig csekély, hogy ne mondjuk, semmi előmenetelt nem tanusított; mert míg a nevezett országokban 1858-ban a biztosított tőkék összege 6 milliard frankot, vagyis 2,400,000,000 ftot meghaladott, addig az összes ausztriai életbiztosító-társaságoknál biztosított tőkék összege ugyanazon év végén alig 25 millió forintba haladt.

Az „Anker”-nek vala fentartva az, hogy az életbiztosítás hasznos intézményének Ausztriában nagyobb elterjedést szerezzen, és ebbeli fáradozásait oly kitűnő siker koronázza, hogy a társulat megalakulása óta lefolyt 20 hó alatt nem kevesebb mint 38 millió erejéig menő üzleteket vitt keresztül, a mely összeg kétszer annyi, mint a mennyit Európa leghatalmasabb és legszilárdabb biztosító-társulatai, melyek 3- vagy 4-szerre nagyobb népségnek szolgálnak ugyanazon idő lefolyta alatt, elértek. E szokatlan sikert tekintve, bárkire nézve is érdekes leend, az „Anker” életbiztosító-társaság előnyeinek és garantáinak bővebb elősorolása.

Mindenekelőtt azt kell állítanunk, hogy az életbiztosítások haszna mindaddig még senki által nem vonatott kétségbe, a ki azoknak velejét ismeri; hanem ellenkezőleg elismerést talált mindazoknál, kik az emberi nem anyagi és szellemi állapotának emelését tűzték ki céljukul.

Az életbiztosítások célja: a maga jövőjéről gondoskodó embernek bizonyos évi részletfizetések után, miket bármily nevű jövedelméből leró, biztos jövedelmet szerezni, legyen az, akár maga a biztosított, vagy pedig családijához tartozó, vagy más hozzá közelálló személyek

számára, akár a biztosított életében, akár pedig halála után.

„Az okos előrelátás”, ugymond egy híres nemzetgazdász, „egyike az ember legszebb tulajdonainak.” Van abban valami nemes, valami nagyszerű, ha az ember a pillanat csábjainak elleneáll azon célból, hogy magának függetlenséget kivívjon azon időre, a melyben megfogyott ereje a munkát többé meg nem bírja, vagy pedig, hogy azoknak sorsát, a kiket szeret, biztossá oly időre, a melyben már maga nincs az élők közt. E megemlékezésre méltó szavak magukban hordják az életbiztosítás magvát; azoknak gyakorlati foganatosítása és kivitele az „Anker” feladata és célja minden igyekezetének.

Az életbiztosítási kötések csak a törvényből folynak, a mely öntökélyesbülést mindenkire parancsol. Eleinte csak hevenyében voltak tervezve, később és lassankint átídomítottak, minden évben a tapasztalat javításokra vitt, melyek a kölcsönös viszony javára szolgáltak.

Az „Anker”, elődeinek tapasztalataival fölfegyverezve, nemcsak hogy azon feltételeket és kombinációkat vette használatba, a melyek a biztosított felek szükségével és előnyeivel legjobban megférnek, hanem még azon volt, hogy új szabályok segélyével az életbiztosítási kötetet morálisabbá, azaz: önzéstelenebbé tegye. Ezuton távozhatlanul haladva, sikerült az „Anker”-nek műtéteinek és üzleteinek sajátos biztos jellemet kölcsönözni; és azáltal, hogy a befizetett összegek megsemmisülését azon esetben, ha a befizetések többé nem szolgáltatnak, megszüntette, a biztosítási kötet, mely természeténél fogva szerencsétől függő volt, oly kötéssé tette, a mely igazi, és szükségesebben könnyen érvényesíthető értékkel bír.

Ez ujítás, ugy a túlélési társulatoknál, mint a halálesetrei biztosításoknál, az egész élet folytára alkalmazást nyer, és mivel egyik legnagyobb oka az „Anker” kitűnő sikerének, bővebb fejtegetést érdemel.

Helyesebb fölfogás végett mindenekelőtt megjegyezzük, hogy az életbiztosítás két nagy részre oszlik:

1. A halálesetrei biztosítás.
2. a túlélési társulatok, vagyis: biztosítás az életre.

1. Biztosítás halálesetekben az egész élet hosszára.

A biztosítás halálesetekben az egész élet hosszára oly kötésből áll, mely után valaki magát kötelezi, a társulatnak egyszer vagy évenként előforduló díjilletéket fizetni mindaddig, míg a biztosított személy élete tart.

A társulat pedig arra kötelezi magát, hogy a biztosított összeget a biztosított személy halála után azonnal kifizeti.

Bárha ily kötés lényegéhez tartozik, hogy a társulat csak addig legyen köteleze, míg az évenkénti díjilletékek fonakadás nélkül befolyanak egészen a biztosított személy haláláig, — mindazáltal előfordul, hogy egy családapa jó akarata ellenére — a körülményektől szorítottva — az évenkénti díjilleték fizetésére képtelenné válik.

Az „Anker” ez esetben saját érdeke feláldoztával a befizetett összegek megsemmisülését megszüntette; és e szerint, ha a szerződő fél, bizonyos évszám lefordulta után, bármily okból a díjilleték befizetését megszüntetni kény-

telen, a már addig befizetett díjilletékek sem egészben, sem pedig részben veszte nincsnek; sőt ezek együttvéve egyetlenegy a be nem fizetett díjilleték határnapján beadott összegnek tekintetnek, a melyből, ugyszólván új, a biztosított halálakor annak akkori kora szerint kiszámítandó biztosítás származik.

A biztosított eszerint egy új biztosítási kötvénnyel bír, a melynek értéke a már eddig befizetett díjilletékek összegével egyenlő, a melyért semmitsem kénytelen fizetni, a melyet azonban a társulatnál minden perczen érvényesíthet.

Ennek helyességét példa leginkább fogja világossá tenni.

A 30 éves egyén biztosítja életét évenként befizetendő 224 ftal 10,000 ft. értékeig.

Ez összeg a biztosított halála után, bármikor történjék meg az, azonnal kifizetetik a kötvényben megnevezett személynek. Ha most A. bármily okból a 224 ft. évenkénti be-

fizetését megszünteti, minekutána azokat legalább 3 éven keresztül befizette, akkor a kötvénynek, halála után például következő értéke lesz:

5 éven keresztül történt befizetés után	2733,71
10 " " " " " "	4922,00
15 " " " " " "	6572,77
20 " " " " " "	7894,27
25 " " " " " "	8832,80
30 " " " " " "	9511,68

37 éven keresztül történt befizetés után a díjilletékek lefizetése egészen megszüntetik, és a kötvényben följogosult személy mindazáltal megkapja, a halálakor a 10,000 ftot egészen.

Más társulatoknál ellenben a díjilleték a halál napjáig fizetendő, ha a biztosított bármily hosszú életet él is.

Azonban ezek még nem mind azon előnyös javítások, melyeket az „Anker” a biztosítás e nemébe behozott, hanem azok még más szerződési pontokra is terjednek, a me-

lyekből csak a legfőbbeket szabadon emlitenünk, úgy mint azon jogot, miszerint a biztosítási kötvényre a befizetett díjilletékek harmadrészenek erejéig kölcsönt lehet kérni a társulattól, a társulat továbbá a biztosítási kötvényt visszavenni kész, és ez esetben a kötvényért a befizetett díjilletékek összegének felét adja, hahogy az legalább 3 éven keresztül érvényes birt.

Az itt következő táblázat tartalmazza:

1. A díjilletékeket, melyek 10,000 ftnyi biztosításra halálesetében befizetendők.

2. A fentemlített kölcsönadási összeget, továbbá azon összeget, melyet a társulat a kötvény visszavételénél ezér adni kész, valamint azon értéket, melylyel a kötvény a biztosított fél halálakor bír, ha a díjilletékek befizetése megszüntetett 3, 5, 10, 15, 20, 25, vagy 35 év lefolyta után.

3. A biztosított fél azon korát, a melyben szabadságban áll a befizetéseket megszüntetni, anélkül, hogy a biztosított összeg csökkentsék.

10,000 forintnyi életbiztosításra.

A biztosított kora	Egyszerre mindenkorra való díjilleték	Évenkénti díjilleték	3 év után			5 év után			10 év után			15 év után			A biztosítottnak azon kora, a melyben semmi díjilleték többé nem fizetendő
			Kölcsön kérhetősi jog	Visszavételi ár	A biztosítási kötvény értéke a díjilleték befizetésének megszüntetése esetében	Kölcsön kérhetősi jog	Visszavételi ár	A biztosítási kötvény értéke a díjilleték befizetésének megszüntetése esetében	Kölcsön kérhetősi jog	Visszavételi ár	A biztosítási kötvény értéke a díjilleték befizetésének megszüntetése esetében	Kölcsön kérhetősi jog	Visszavételi ár	A biztosítási kötvény értéke a díjilleték befizetésének megszüntetése esetében	
25	3319.—	192.—	192.—	288.—	1617.07	320.—	480.—	2573.73	640.—	960.—	4686.36	960.—	1440.—	6328.28	65
30	3730.—	244.—	224.—	336.—	1701.70	373.33	560.—	2733.71	746.66	1120.—	4922.—	1120.—	1680.—	6572.77	67
35	4097.—	255.—	255.—	382.50	1750.97	425.—	637.50	2801.58	850.—	1275.—	4988.26	1275.—	1912.50	6740.09	70
40	4551.—	299.—	299.—	448.50	1846.06	498.33	747.50	2924.49	996.66	1495.—	5268.72	1495.—	2242.50	7074.13	70
45	5112.—	361.—	361.—	541.50	2005.18	601.66	902.50	3180.62	1203.33	1805.—	5694.—	1805.—	2707.50	7664.54	70
50	5675.—	439.—	439.—	658.50	2168.26	731.66	1097.50	3462.14	1463.33	2195.—	6213.73	2195.—	3292.50	8275.37	70
			20 év után			25 év után			30 év után			35 év után			
25	3319.—	192.—	1280.—	1920.—	7511.74	1600.—	2400.—	8458.15	1920.—	2880.—	9085.17	2240.—	3360.—	9511.68	65
30	3730.—	224.—	1493.33	2240.—	7894.27	1866.66	2800.—	8832.80	2240.—	3360.—	9511.68	2613.33	3920.—	9852.96	67
35	4097.—	255.—	1700.—	2550.—	8044.16	2125.—	3187.50	9023.35	2550.—	3825.—	9614.18				70
40	4551.—	299.—	1993.33	2990.—	8464.26	2491.66	3737.50	9394.24							70
45	5112.—	361.—	2406.66	3610.—	9073.77										70
50	5675.—	439.—													70

A társaság mindazon kimerítő táblázati kimutatásokat, melyek díjilleték — visszavételi ár — kölcsönkérhetősi jog, — és a kötvény értékére azon esetben vonatkoznak, hahogy a biztosított fél a befizetéseket megszünteti, a közönség kíváncsára átengedi.

Mennyire igyekszik a társaság kötelezettségeinek elegettenni, abból kivehető, hogy 20 hónap leforgása alatt 21 haláleset előadván magát, 116,800 ftot fizetett ki, és hogy e kifizetések mindig pár nappal az illető örökösök igazolása után minden ellenvetés nélkül megtörténtek. Díjilletékek fejében e nagy összegért összesen nem több fizetett be, mint 5247 ft. 18 kr.

Az ajánlatok halálesetekre biztosításokra és viszont biztosításokra július 31-én 1860 26,564,221 ft. és 32 kr-ra rugtak.

2. Túlélési biztosítások, vagyis : biztosítások az életre.

A túlélési egyesületek oly személyekből állnak, kik korlátlan számmal, kor- és nemkülönség nélkül, egyesültek, és évenként bizonyos maguktól meghatározott összeget azon célra fizetnek, hogy a túlélők számára a befizetett tőkék a kamatok és kamatkamatok hozzácsatolása által, valamint a kifizetés idejékor már meghalozott tagok öröklése által nagyobbodjanak. E kifizetés ideje azon idő szerint, a meddig az egyesület tart, 12 és 25 közt változik.

Mivel tehát a túlélők a meghaltakat öröklik, az egyesület minden tagjára azon esetben, ha a biztosított, azon időpontban, mikor az egyesületnek vége, még életben van, következő eredmények háramlanak:

1. A befizetett évi díjak összege.
2. Azoknak felévenkénti tőkésített kamatai.
3. Bizonyos részlet azon tagok tőkéje- és kamatjából, kik vagy meghaltak, vagy egyesületbeli jogait elvesztették.

Azaz, más szavakkal: az egyesület túlélő tagjai fölösztják maguk közt a meghalozott, vagy jogukat vesztett tagokból származta tőkéket és kamatokat, a melyek viszont arányosak a biztosított korával, a befizetett összeggel, és az egyesület fennállásának idejével azon időtől számítva,

a melyben az új tag belép. Ezen egyesület tehát minden túlélőt arról biztosít, hogy legalább tulajdon betett tőkéjét kamat és kamatkamatostúl visszakapja, továbbá a betett tőkék, valószínűleg megszaporodnak, ha t. i. némely egyesületi tagok meghaloznak, s végtére a tag lehetőleg tetemes nyereségben részesülhet, a mely arány a biztosított korával és azon idővel, a meddig az egyesület fennállt, mindenesetre azonban a betételeket jóval fölülmulja.

Igy tehát a kedvező körülmények minden várakozást fölülmulhatnak, míg a kedvezőtlen körülmények, ugyszólván, határtalanok, mert vesztetni sohasem lehet, hacsak épen halálozás nem adja elő magát, a mely esetben a halállal együtt azon szükség megszűnik, melyet kielégíteni épen az egyesület célja volna.

Ezen társulat tehát igen kívánatos eszközöket nyújt megtakarított összegek célirányos befektetésére, és ha figyelembe vesszük, hogy ily megtakarítások nem történének meg, hahogy valaki azáltal, hogy az egyesület tagjává lesz, és bizonyos összeget aláírni nem készitetik, be kell vallanunk, hogy a túlélési kölcsönös egyesületek morális haszna igen nagy.

Emittettük már, hogy a túlélési egyesületeknél a betett összegek meg nem semmisülhetnek, ebből az következik, hogy ha egy tagja az egyesületnek az évi díjak befizetését megszünteti, az addig már befizetett összegek magasságukhoz és a haszonhajtó befektetés ideje hosszához képest, az egyesület által elért minden eredményekben részesülnek.

A befizetett tőke tulajdona marad az aláíró tagnak, az „Anker” csak fölhatalmazottja az aláíróknak, és összes társulati vagyonával kezeskedik a betett tőkék becsületes felhasználásáról. Mindazon előnyök, a melyek a halálozási esetekből háramlanak, kizárólag a túlélők javára háramlanak.

Az „Anker” pedig, hogy ez egyesületeket szervezhesse, vezérelje, és egész fennállásuk ideje alatt igazgathassa, továbbá a kezelés és ügyökség minden költségeit fedezhesse azon tőkéből, a melyet az aláíró tag az aláírásnál mint betétnek összegét kijelent, nagyjából egy ösziéletet leszámít. Az aláírók közgyűlésén, mely három év lefolyta után hivatik egybe, felügyelő-választmány nevezetik ki a választó aláíró tagok közül, és ennek specialis feladata a befizetett ösziélet felhasználására és befektetésére úgy lni, és a

tagok jogait az egyesület fennállásának ideje alatt, valamint a kiütéseknél képviselni.

A tagoknak 1859. évi apr. 30-án tartott közgyűlésében következő urak választattak meg a felügyelő-választmány tagjává:

Gróf Almásy Mór, cs. k. kamarás, valóságos benső titkos tanácsos és birodalmi tanácsos, mint elnök.

Dr. Bach Agoston, cs. k. nyilvános jegyző, mint levéltárnok.

Eltz Frigyes Lajos, udvari és törvényszéki ügyvéd.

Gróf Hoyos-Sprintzenstein Károly Emil.

Klein Albert, bécsi gyárbiroktos.

Nagy-Szent-Miklósi gróf Nákó Kálmán.

Wänzel Ferencz, gyár- és földbirtokos.

Wiener Ede, nagykereskedő.

Winterstein Mór, selyemkereskedő.

A kamatláb magassága, a tetemes nyereség valószínűsége, a befektetés biztossága és az egyesületi tagok által gyakorlott öngazgatás oly előnyök, melyek miatt a kölcsönös túlélési egyesületek minden másnemű pénzbefektetésnek, és kivált a szilárd díjilleték melletti biztosításoknak elebeteendők. Ez előnyök tetemesek azért, mert az aláírt összeg mindig tulajdona marad az aláíróknak, és azon egész nyereség, mely a kamatokból a kamatkamatokból, valamint halálozás esetében az örökség osztályrészből ered, az aláíróé lesz.

Egy mondatban fejezvéni ki a túlélési egyesületek lényegét, azt így lehet kimondani: Gyorsan képeztetik tőke, évenként megtakarított összegekből.

Ebből magyarázható azon nagy részvét az „Anker” túlélési egyesületénél, a melynél fogva f. évi július 31-ig nem kevesebb mint 10,927,444 ftnyi és 32 krnyi tőke iratott alá egyesületi tagok által.

Franciaországban is nagy részvétnek örvendenek a túlélési egyesületek minden családapánál. A francia e nembeli társulatok hivatalos kimutatása szerint 1858-diki december 31-én az aláírt ösziletek egytetemes összege 552,618,602 frankra és 50 cent.-ra rügött, míg azon társulatok, melyek szilárd díjilletékek mellett biztosítanak az 1819. évtől fogva, melyben alapítottak, alig 4,000,000 frankot tudtak életbiztosítás fejében elérni.

E tény jobban bizonyítja, mint bármily szóbeli bizonyítás, hogy az „Anker” által választott út helyes.

Minekutána tehát a biztosítások két főnemét kiemeltek, melyek minden előrelátás szükségének megfelelően, még azt jegyezzük meg, hogy a társulat még az egyesületnek befizetett összegek ellenbiztosításával is foglalkozik. Mivel ezen műtét a halálesetekre biztosítás neméhez tartozik, minden bővebb fejtegetése a részleteknek fölösleges. Térjünk most át azon garantiákra, melyeket az „Anker“ a biztosított felek számára nyújt.

Az Anker garanciái.

Egy oly intézet, mely az előrelátás palástja alatt mindenkinél megtakarított pénzt kezelni hivatva van, valóban nem nyújthat elég biztosítékot. A közönség joggal követeli az életbiztosító-társulattól a lehető legnagyobb biztosságot, s valamint főleg az Anker kombinációinak előnyeit fejtegettük, most ép oly szükséges az Anker által nyújtott garanciák solidaritását és biztosságát közelebb megvizsgálni.

Kevés embernek van helyes fogalma arról, hogy mi a társulati tőke képezi a legjobb zálogot, és hogy mennél nagyobb ez, annál inkább érdemel a társaság hitelt, mennyire téves ezen nézet, kitetszik leginkább, ha az 1827-ben alapított Gothai életbiztosító-társulattól tekintjük. Ez életbiztosító-társaság, bár minden alapítóke nélkül alakított, nemcsak Németországban, hanem talán az egész világban a legelőkelőbb és legszilárdabb társulat, mert díjilleték rezervája, mely az évi díjilletékekkel együtt 35,884,500 tallérnyi risikók vagy is függő biztosítások fedezésére szolgál, 33 év alatt 7,915,560 tallérra emelkedett. Ép ellenkezőleg fog e tekintetben tetszeni, hogy az Anker alapszabályai, tekintettel azon biztosságra, melyet legy életbiztosító-társulattól követelni lehet, semmi kívánnivalót sem hagy hátra.

Másius, kinek iratainak köszönhetni leginkább az életbiztosító-társaságoknak elterjedését Németországban, a biztosításokról szóló folyóirata 1856. évi folyamának 240. oldalán nagyon helyesen így szól:

„Életbiztosító-társaságok nagyobb biztosság kedvéért csak működése első két évében azon esetre van szükség némi alapra, ha mindjárt elején tetemes halálesetek adóak elő magukat, melyek az azon időben még kis mennyiségben megtörtént lefizetési összegekben nem volnának fedezhetőek.

Ha a társulat már néhány év folytán működött, nincs szükség egyéb pénzalapra, mint arra, mely a díjak befizetéséből ered, mivel az életbiztosító-társaságok nincsenek annyira alvátva a váratlan esetlegnek, mint például a jég- és tüzkármentesítő-társulatok, ugyanis az életbiztosításnál a veszteség, mint valamit a mi nem maradhat el, előre kiszámítható és a kizárítás szerint áll is be, ha a biztosított tagok létszáma bizonyos pontot elért. Nagy alapítóke imponál ugyanis, de csak olyanoknál, a kik a biztosítás velejéből semmit sem értenek, ezekhez pedig nem lehet az életbiztosítás résztvevőinek legnagyobb részét számítani.

A társulati alapítóke célja tehát csak az, hogy egy életbiztosító-társulat működéseinek kezdetében lehetőleg tartalék- (reserve) tőkére szolgáljon; azért az nem is egyszerű, hanem a beálló szükség szerint fizetetik be; így például a jelentékeny angol biztosító-társaságoknál az egy sőt két millió fontnyi névleges alapítókeből csak épen a legszükségesebb összeg fizetetik be, mely a vállalat megnyitási és felszerelési költségeinek fedezésére szolgál.

Ezen körülmény a biztosító-társulat garanciáján épen semmit sem változtat és csak a biztosított felek érdekében történik; mert azáltal a biztosított felek oly előnyökben részesülnek, melyek azon esetben, ha az egész társulati tőke fizetettnek be, lehetetlenek volnának. A társulat t. i. ez esetben kénytelen volna díj-tarifáját aránylag fölébb emelni, a végbél, hogy a vállalatba fektetett nagyobb tőkével hozza összhangba a dividendákat.

Minekutána ez elvet fölállítottuk, térjünk át az „Anker“ garanciáira, és ki fog tetszeni, hogy az „Anker“ alapszabályai tekintettel azon biztosságra, melyet egy életbiztosító-társulattól követelni lehet, semmi kívánnivalót sem hagynak hátra.

Az „Anker“ statutumainak 9. §-a így szól: „A részvénytőke áll 2 millió a. é forintból és képezetik 1000 darab részvényből, melynek mindegyike 2000 ftra szól. A társulat működésének megkezdésekor csak 500 darab részvény összesen egy millió a. é. forintnyi értékig adatik ki. A többi 500 darab részvény kiadása a tőkeszükség arányában történik meg, a miben a közgyűlés az igazgató-választmány indítványára dönt. A közgyűlés határozatától függ továbbá az is, hogy ezen részvények egyszerre vagy lassanként adassanak-e ki. A m. kormány részére fenttartatik azon jog, miszerint a még ki nem adott részvények kiadását elrendelheti, ha a biztosított felek érdekében a társulati tőke szaporodását szükségesnek tartja.“

Ha most figyelembe vétetik, hogy azon társulatok, melyek az életbiztosítás ágán kívül még tűz-, jég-, víz- és tengeri biztosítással is foglalkoznak, többnyire csak 2-3 millió forintnyi tőkével bírnak, úgy meg kell adni, hogy az „Anker“, melynek műtetei a fennevezett és alább ismételendő okokból semmi veszélytől tartani nem engednek, aránylag igen tetemes tőkével bír. Mi részvényeinek befizetéseit illeti, ezek szintén nagyobbak, mint a közönséges részvénybefizetések, mert míg más társulatoknál rendszeren

csak 20 száztóli fizetetik be a részvények után, az „Anker“ részvényesei 33 száztólit fizetnek be.

A be nem jött tőkemaradéka név más társulatoknál az a közönséges szokás, hogy annak összegét váltók által biztosítják; és szokást követik a legtöbb biztosító-társulatok. Távol levén attól, hogy a biztosítás e nemét megtámadjuk, csak statutumaink 14. §-ára utalunk, a melynek elolvasása után mindenki meg fogja adni, hogy az e §-ban foglalt biztosítás ereje és hatálya amazét fölülmulja.

E paragrafus így szól: Azon részvényesek, kik az igazgató-tanács által az alapszabályok értelmében kiirt részlet befizetésével késnek, 14 nappal a fizetési határidő lejárta után külön hozzájuk intézendő kibocsátványban fizetésre fölszólítandók. Ujabbi 14 nap lefolyta után, a kibocsátvány elküldése napjától számítva, szabadságában áll a társulatnak vagy törvényes lépéseket intézni a késedelmező és a fizetésben hátramaradt részvényes ellen, vagy pedig ezt társulati jogaitól megfosztottnak nyilvánítani, és illető ideiglenes nyugtát a „Wiener Zeitung“ utján érvénytelennek kihirdetni, és új ideiglenes nyugtát új számmal kiállítani, a melynek eladási ára az igazgató-tanács által a társulat javára fordítatik.

Ha azonban ily módon az alapszabályszerűleg meghatározott befizetési részletek összegét egészen behajtani nem lehetne, vagy a deficit, a társulati könyvekbe jegyzett részvényesektől, kik in solidum kezeskednek annak fedezéséről, hajtandó be.

Ennél nagyobb garanciát nehezen lehet valahol találni, sőt azt l-het mondani, hogy az imént idézett §. zármondata a leghathatósabb és legtökélyesebb kezeséget tartalmazza. Nemcsak hogy a társulat a késedelmező részvényest üldözöbe veheti, hanem a többi részvényesek solidaris kezeségéből a hiány kipótlását eszközölheti. Egy kezeskedik mindenképp. Tegyük ehhez még azt, hogy ezen solidaritás kötelezősége teszi a társulatnak csak oly személyeket felvenni a társulatba, kiknek fizetési képessége nemcsak a maguk által elvállalt kötelezettséget, hanem a mások által elvállaltakat is tekintve, elegendőnek látszik.

Illyenmő biztositéknál a társulati tőke egészen oly biztos és realitán kell tekinteni, mintha az egészen befizetett volna; még több, mert a biztosított felekre névze előnyösebb, ha a társulati részvénytőke maradéka a fennirt módon biztosítva van, mert így a künlevő tőke haladék és veszteség nélkül realitálható, míg másképp, ha a tőke más módon van befektetve, egy előforduló krízis esetére a realitálás csak idő- és pénzvesztéssel járna. Ezeket tekintve meg kell adni, hogy az „Anker“ által foganatba vett részenkénti behajtása a társulati tőkének, a legbiztosabb és leggyakorlatibb módon történik. Biztos e mód azért, mert minden veszteséget lehetlenné tesz, gyakorlati pedig azért, mert a tőke realitálását mondhatlanul könnyíti.

Mind ezekből tagadhatlanul az foly, hogy az „Anker“ által nyújtott garanciákat semmi másféle társaság garanciái fölül nem mulják. Fontos azonban itt még más jelentékenyebb garanciát megvizsgálni, ez a díjak tartaléka, mely a folyó biztosítások értékét képviseli.

Mondtuk már, hogy a társulati tőke életbiztosító-társulatoknál csak alárendelt jelentőséggel bír, a miben pedig egy életbiztosító-társaság ereje rejlik, tanúság adván annak soliditásától, az a díjtartalék, és az ebből eredő garanciák. Nagyon is gyakran szokás összezerelni a díjtartalékot a statutum szerinti tartaléktőkével; ez utóbbi minden czelszerűen alakított társulattal találtatik; a tartalék tőke t. i. az évi jövedelem egy részéből képezetik, melyet előrelátásból hátratesznek, váratlanul magát előadó veszteségek esetére. A tartaléktőke ugyszólván függeléke a társulati alapítókének, idővel ennek helyébe lép és ezt végre fölöslegessé is teszi. A tartalék-tőkében új garanciája rejlik a szilárd üzletnek, és ez okból az „Anker“nak is kell bírnia tartaléktőkével. A statutumok 51. §. tetteleg azt rendel, hogy évenként az évi jövedelemből 15 száztóli a tartaléktőke fejében hátrateszessék mindaddig, míg az a kiadott részvénytőke felét meg nem haladja. De a mi az életbiztosító-társulatokat másféle biztosító-társaságok fölött kitünteteti, s azoknak igazi erőt, rendithetlen alapot szerző, az a díjtartalék, míg t. i. a tartaléktőke csak bizonyos részéből áll az évi nyereséménynek, addig a díjtartaléknak mindenekelőtt kell alakitattania, míg az nem képezetik, addig nyereséménynek felosztásáról szó sincs. Képviseli pedig minden egyes megkötött biztosítás értékét matematikailag uton kiszámítva. Halljuk mit mond e tekintetben dr. Wigand, kinek az életbiztosításokról irt tudós munkái oly nagyra becsülhetnek.

„A díj-tartalékban rejlik az életbiztosító-intézet egész ereje, és egyedüli föltétele életvalóságának. Ha bármily életbiztosító-társulat oly állásban van, hogy az üzletből nem teheti le a huzamosan a tudományosan kiszámított díjtartalékot, akkor megbukni kénytelen, ha még annyi millió áll is háta mögött, legyen az részvénytőke, vagy biztosítási tőke neve alatt. Egy ily intézetnek nehézség pontja és biztossága egyes egyedül ezen díj-tartalékban rejlik, a ki pedig azt szeretné a közönséggel elhitetni, hogy e nehézségpont az összehalmozott milliókban rejlik, az vagy nem ismeri az élet-biztosítás velejét, vagy pedig megbocsáthatlan módon hazudik, mások tudatlanságára spekulálván. (Masius biztosítási szemléje. 9-dik évi folyam. márcziusi füzet.)

Ezekből látható, hogy azon részét a statutumoknak, a mely a díj-tartalékról szól, nem lehet eléggé világosan

szerkeszteni, s a számadások alapját sehol sem találhatnánk jobban meghatározva, mint az „Anker“ alapszabályában.

Az 50-ik §. azt rendeli, hogy a társulat köteles minden biztosítási szak számára biztosítási alapítványt alakítani, mely minden még érvényben álló biztosításokra vonatkozik, és mely a halandósági tábla és a 4 1/2 száztóliás kamatláb szerint szervezendő.

Látnivaló innen, hogy semmi sem homályos és nem szabatos e statutumokban, és a kamatláb is világosan van kitéve. Ha az „Anker“ semmi egyéb biztosítékot nem nyújtana, már ez egyetlen §-ért is megérdemli az általános bizalmat.

Meg kell még itt emlékeznünk a biztosíték egy más neméről, mely által az Anker szilárdasága tökéletesen bebizonyítottatik. Említeni akarjuk a társulat azon ovatosságát, melylyel biztosításokat halál esetében elfogad. A tapasztalat azt mutatja, hogy a biztosítottak halandósága azon esetben csekélyebb, mint az ugy nevezett halandósági táblákból kivehető, ha a társulat a biztosításért folyamodók közül ovatossággal választ. Mivel pedig a fentnevezett biztosítási tőke azon táblák szerint létesítettik, nyilvános, hogy mindig erősebb lesz, mint a milyennek tulajdonképp lennie kell, a mint t. i. a legtisztelietremelőbb biztosító-társulatoktól kiadott számadásaikból következtethető.

Igy például a gothai társulattól volt 1829-től fogva 1853-ig azaz: 25 év lefolyta alatt 4418 haláleset, míg a halandósági tábla után egész 4591, 53-ra ragult volna a halálozási esetek száma. Még kedvezőbb a tetteleg megtörtént halálesetek és a tábla után kiszámított halálesetek közti viszony a „Royal belge“, című társulattól, a mely mint részvényes társulat fölülmulja, a kölcsönös viszony alapján nyugvó gothait szigorúságában. Ennek számadási kimutatása 7 évi időszakban, azaz: 1853-1859 csak 217 halálesetet emlit, míg a De-parceieux-téle halandósági táblák nyomán 383 halálesetnek kellett volna magát előadni. E különbség majdnem 44 száztólit tesz.

Az „Anker“ igazgató-tanácsa már bebizonyította, hogy ugyancsak előrelátástól és okosságától hagyja magát vezetett, mert 19 hónapi fenállása óta 1,210,200 fr. nyi biztosítását megtadalmat, mert az indítványozók nem tudtak elégségű bizodalmat gerjesztelni. Ez evelény működésnek köszönhető azon kedvező körülmény, hogy az Anker-nál biztosított felek halandósága alig harmada annak, a melyet a közönséges halandósági táblák kimutatnak.

Ezáltal a biztosítások halálesetekben, melyek oly nagy szigorral vizsgálatnak meg, és oly tarifa után számíttatnak ki, mely egy tanárokból álló bizottmánytól jóvá hagyott, már magukban véve eszközlik a társulat kifejlését, egyszersmind azonban arról is biztosítanak, hogy a társulat kötelezettségeinek eleget teend, és legalább annyi hasznat huzand, a mennyi a kezelési költségek fedezésére megkivántatik. De az Anker-nál az annyival inkább áll, mivel üzletének nagy kiterjedésénél fogva a halálozás aránya maradandóvá és szabályszerűvé lesz. Még egy körülményt kell itt tekintetbevenni. Az Anker működése a biztosítás más ágában emeli annak soliditását. A társulat által igazgott túlélesi egyesületek nemcsak hogy veszélyt nem okozhatnak, mert hiszen a kölcsönösség alapjára fektetve, hanem azon nyereséményből, mit hajtának, mintegy új rezervát képeznek, mely a társulat minden működéseinek javára szolgál.

A mi pedig ezen associatiókat illeti, azok a lehető legnagyobb garanciákat foglalják magukban. Mert itt a társulat épen csak mint a biztosított felek felhatalmazottja szerepel; a biztosított felek maguk örködnék tőkéik kezelése fölött, és pedig a biztosítási kötvényben kitett föltételek mellett egy 9 tagból álló bizottmány által, melyet a közgyűlés a legtöbbet aláírók és így a leginkább érdekeltekből választ.

Azon tisztelietremelő egyének, a kikből az „Anker“ igazgató-tanácsa áll, is egyik nem csekély garanciája az Anker-nak. E tekintetben, ugy hisszük, elégséges azok neveit említeni azon czélból, hogy a közönség azon loyaltitást és szigort, a melylyel a biztosított felek érdeke óvatik, becsülni tudja.

Röviden egybefoglalva a mondottakat, az világlik ki, hogy az „Anker“ az életbiztosítás minden ágában annyi előnyt és biztosságot nyújt a résztvevő közönségnek, hogy az mi kívánnivalót sem hagy hátra. E körülmény eléggé indokolja azon bizalmat, melyben mindaddig is oly nagy mértékben részesült.

Midőn a mondottakban az életbiztosítási igazgatás — és kezelésmódjának több egyes pontjait érintettük, arra kötelezősérzet unszolt, és ezúlnk az volt, a közvéleményt e fontos és Ausztriában még új ügyben fölvilágosítani. Ohajunk nem más, mint az, hogy minden tőlünk kitelhető eszközökkel, valamint azáltal, hogy működésünknek a lehető legnagyobb nyilvánosságot kölcsönözzük, az életbiztosítás vezetésének elterjedését eszközöljük. Vajha, e példát követnék testvéreink, a többi ausztriai biztosító-társaságok; és ezeknek utóbbi években kifejtett tevékenysége és buzgalma, e tekintetben a legzsebb reményeket jogosít bennünket. Azért is örömmel üdvözlöljük más, új társulatok alakulását, melyek velünk egy czél elérésére törekednek, csak egyesített erőkké fogjuk azon czél elérését, melynek minden, a közönségben előrelátást eszközözó intézetnek szeme előtt lebegnie kell, és e czél nem egyéb, mint az emberiségnek és hazának szolgálai a takarékság és rendszeret eszméinek terjesztése által, mik egyedüli alapját képezik az igazi civilizációnak.

Köszénbánya-eladás.

A baranyamegyei pécsi határban, a pésmohácsi vasút közelében fekvő, néhai nagyattádi Czindery László örökösai tulajdonához tartozó, nyolcz. 12,544 öllel számított s bányatörvényileg rendszeresített telepből, és öt 8000 négyszög ölön felüli, határközekekből álló, mivelés alatti köszénbánya, melynek gazdag anyagi tartalma, mindennemű gézgépek fűtésére, nemkülönbön tüzzel dolgozó kézművesek használatára felettebb alkalmas, szabad kézből eladandó.

Az eladási föltételek, bérmentes levelek mellett, megtudhatók **Kapotsfy Imre** ügyvédnél, Kaposvárott. 3320 (2-3)

SZEPLŐVIZ,

mely a legszebb s legszabályosabb arczokat gyakran oly kíméletlenül elrontó szeplőt és majfoltokat, ha nem is mindenkorra, de a használati idő alatt okvetlenül eltávolítja. Ezen viznek még azon kitűnő tulajdonsága is van, mely még eddig semmiféle mosdószernél sem éretett el, mert az arczbort feddhetlen fehérré, tisztává, sima- és puhává teszi, s tartja meg anélkül, hogy a kendőzésnek csak legkisebb nyomára is gondolni lehetne. E mód szerint a bőr mint az emberi nemnek legszebb ékessége, a legkésőbb életkorig fentartható. Ezen ártalmatlan mosdószernek kitűnő tulajdonságai a leghírneveseb orvosok által már is többoldalulag elismerttetett. — A szeplőviznek s az ahhoz tartozó **epeszappannak** raktára létezik:

3298 **TÖRÖK JÓZSEF** (4-12)
gyógyszerésznél Pesten, a király-utcában 8-ik szám alatt.

Egy üveg ára, az ahhoz tartozó epeszappannal együtt, 2 ujft. — postán bérmentesen küldve, pakolással együtt, 2 ft. 50 kr.

Haller Sándor,

gyógyszerész, a szeplőviz feltalálója.

3311 Alulirt (4-5)

kereskedelmi iskolájában PESTEN,

az új tanfolyam folyó évi október 3-án, az előkészületi oktatás pedig szeptember 3-án veszi kezdetét, mely ezennel köztudomásra juttatik.

Hampel Antal,
az intézet előjárója.

3333 **Értesítés.** (2-6)

Többeknek fölszólítására van szerencsém a t. cz. földbirtokos urakkal tudatni, hogy most is, mint ezelőtt, irodám által hitelnyerésre, előlegezésekre, rendes kamatok mellett kölcsön-kieszközlekre, valamint birtokadásvevési és haszonbérleti megbízások elfogadtatnak.

Szóval, vagy levél által utasítással szolgál

Tauber Vilmos,
bankár-képviselő.

Iroda: Wurm-udvar 12-ik szám alatt

3326 **Haszonbérlet.** (2-3)

Az 1860-ik év október hó 1-jén, gróf Sándor Mór bajnai és biai uradalmaiban következő örölmalmok több esztendőre árverés után a jószágfelügyelőségi irodában, **Bian**, haszonbérbe adatnak, és pedig:

a) **Sari-Sápon**, 1 $\frac{1}{2}$ mérőföldnyire Észtergomtól, 2 malom melegvízzel, 6 mozgóművel, házi-kertekkel együtt.

b) **Bian**, 2 mérőföldnyire Budától, 2 malom 4 mozgóművel, házi-kertek- és kukoricaföldekkel együtt.

A föltételek a jószágfelügyelőségi irodában, **Bian**, megtudhatók.

3336

Protestáns

leány-, tan- és nevelő-intézet.

Belváros, Sebestyén-tér 3-ik szám alatt.

T. cz. **Bayer Karolina** kisasszonynak két év előtti megnyitott intézetében a tanítás ez év október 1-jén újra meg fog kezdetni.

Teljes ellátásra az intézetbe csak 10-12 növendék fog fölvetetni, kik az intézetvezető kisasszony nővére, egy francia és magyar nevelőnő gondoskodása alatt fognak állani.

Bizonyos meghatározott számú bejáró növendékek, kellő megválasztás mellett, szintén fölvetetnek.

Az oktatás elismert tanító-erők által három, a növendékek fejlettsége és képzettsége szerint fölállítandó osztályban történend.

A rendes tantárgyak lesznek: vallás, magyar, francia, német nyelv, általános történelem, külön szakilag Magyarhon történelme, földrajz, természettan, természetrajz, számtan, szépírás és rajz.

Oktatást nyerne továbbá a növendékek mindennemű női munkákban, és több tekintélyes szülők egyenes kívánatára, különösen a 3-ik osztály növendékei: a ruhakészítés, fűhenneműek varrása, ócskák kijavitása módján kívül, a női fejzevalók készítésében is.

A rendkívüli tantárgyakat képezik: a táncz, ének, zene, festészet, uszás, és a szüldéktől netán taníttatni kívánt angol és olasz nyelvek.

Bővebb értesítést az intézetvezető kisasszonytól naponként a délelőtti órákban nyerhetni, hol a beírás e hó végeig folyvást megtörténhetik. — Pest, szeptemberben 1860.

Moll Seidlitz-pora,

mely az 1855-iki párisi világműkiállításán éremmel jutalmaztatott. — Középponti szállító-raktára Bécsben, a „golyához“ (zum Storeh) czimzett gyógytár. **Figyelembe veendő.** Másnemű gyártmányokkal összetévesztés kikerülése, s a cégegemi minden jogtalan visszaélés elhárítása tekintetéből, nemcsak a doboz tetején, hanem a poradagot tartalmazó minden egyes fehér papírdarabkán látható a gyár ezen jegye. „Moll's Seidlitz-Pulver.“ — Ara egy bepecsételt eredeti doboznak 1 ft. 25 ujkr., s minden nyelven adatik hozzá használati utasítás. Ezen porok rendkívüli és a legkülönbözőbb esetekben bebizonyított hatályuknál fogva kétségkívül legelső helyet foglalják el minden eddig ismert **házi-gyógyszer** között; mint a nagy császári birodalom minden részéből előtűnt fekvő ezer meg ezer köszönő-irat a legvilágosabb részletekkel bizonyítja, hogy ezen por, a **megrógzott dugulás, emésztőképességhiány, gyomorégetés (Sodbrennen), vertolulás, köszvényes tagbantalmak, végre a hysteriára, hypochondriára való hajlam és tartós emelyges stb. ellen,** a legjobb sikerrel használtatott és állandó gyógyeredményt eszközölt. Ezen, már egy testes kötetre fölszaporodott levelezések olyan betegek nagyszámu bizonyítványait tartalmaznak, kik gyakran, midőn már az allopathia és vizgyógy minden kísérleteit sikertelenül kimeríték, ezen egyszerű házi-gyógyszerhez folyamodván, egyszerre visszanyerték rég sóvárogyva ohajtott állandó egészségüket. Ezen elismerő iratok között képviselve vannak a társadalomnak csaknem minden rétegei és felekezetei, katonák, tanítók, tanárok, kereskedők, kézművesek, művészek, mezői gazdák, hivatalnokok, sőt még gyógyszerészek és orvosok is; ugyszintén mind a két nembeli egyének, kiknek azelőtt a leghíresebb gyógyforrások semmi enyhítést nem nyújtottak, és a kiket csupán és egyedül a valódi Seidlitz-porok rendes használása gyógyított ki tökéletesen. — Megrendelések elfogadtatnak: **PESTEN Török József** gyógyszerész urnál, király-utcában 8-ik sz. a., — és **Steinbach József** kereskedő urnál, gránátos-utcában. 2948 (31-48)

Legbiztosabb szer fogfájás ellen.

Az általános elismert s igazolt fájdalomcsillapító fogtinktúra aluljegyzett által **dél-amerikai plantákból** készítve, mely már 5 év óta európaszertei hírnévének örvend, s a legnevezetesebb orvosok által mint egyedül biztos szer ajánlatik fogfájás ellen, a használok érdekében s kényelmük tekintetéből **PESTEN** minden időben valódián kapható a magyarországi főraktárban: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész urnál, király-utca 8-ik szám alatt, és **BUDAN** az udvari gyógyszerárban, ugyszintén majd minden magyarországi városban. — Egy üvegnek ára, használati utasítással együtt, 70 kr. és 1 ujft. 3121 (17-52)

Jovanovits Miklós,

a bécsi egyetem által oklevelezett fogorvos, lakik Linzben.

Most jelent meg **Heckenast Gusztáv** könyvkiadó-hivatalában Pesten, s általa minden hiteles könyvtárnál kapható:

Gyakorlati francia nyelvtan.

Utmutatás a francia nyelv rövid idő alatti könnyű és alapos megtanulására.

írta **Tipray János.**

I. II. tanfolyam. Egy-egy tanfolyamának ára borítékba fűzve 50 krajczár ujpenz.

SZÁMITÁSTAN. (Arithmetica.)

Alsó gymnasiumok számára írta **dr. Moenik Ferenc.**

A hetedik kiadás után fordította **Szász Károly**, ref. lelkész, a m. T. T. t. Harmadik kiadás.

Tekintettel az új ausztriai pénzlábra.

Első rész, az első és második osztályok számára. Ára borítékba fűzve 60 kr. ujpenz.

Második rész, a harmadik és negyedik osztályok számára. Ára borítékba fűzve 50 kr. ujpenz. 3327 (2-3)

Ajánlkozás. (9-0)

Egy fiatal művelt francia leány, ki a magyar és német nyelvben is jártas, vagy mint gyermekek mellé, vagy mint társalkodóné, jutányos föltételek mellett ajánlkozik. Bővebb értesítést ad a „Magyar Sajtó“ szerkesztésége Pesten, himzö-utca 1-ső szám, 1-ső emeleten.

Kölcsön birtok- s városi házakra.

Kölcsön 5000 pftól kezdve — nagyobb is — rendes kamatokra gyorsan kieszközölhetik. Több birtok, minden hozzátartozandó gazdasági épületekkel, u. m. 121 hold Szathmármegyében, 342 Nógrádmegyében, 371 Kis-Kunságban, 1100 Szabolcsmegyében, 1700 Pestmegyében: — ugyszintén városi házak örök ároni eladása végett, melyek előljegyezve vannak; — továbbá vállalkozik mindennemű ügyek gyors és pontos elintézésére. — Szóval vagy levél által minden kívánságokról utasítással szolgál:

Próbald Ferencz,
ügynök Pesten.

Iroda: Szerviták terén 6-ik szám, 1-ső emel

Szülőknek!

Egy tisztas családhoz a jövő iskolai évre **figyermekek**, művelt házból, **kosztra és mindenneli ellátásra, illő föltételek mellett fölvetetnek.** — Az előre gondoskodni kívánó szülők a föltételekről értesítést nyerhetnek: „**Sz. J.**“ nek czímen, „Pest, zöldfa-utca 14. sz., első emelet, bérmentesen utasított levélre. 3325 (2-2)

ÉLETESSENTIA

dr. J. G. Kiesowtól

Augsburgban,

alltest- és gyomorbetegségeknek nagy hírű-és jónak bizonyult, valódiilag kapható a magyarországi főraktárban:

TÖRÖK JÓZSEF

gyógyszerész urnál Pesten, király-utca 8-ik szám alatt,

és általa a következő gyógyszerész urnáknál:

Pozsonyban Heinrici Frjdr. **Temesvárt** Pecher János. **Aradon** Tonnes F. és Freyberger. **Szolnokon** Scheffzik István. **Debreczenben** Csanak József. **Miskolczon** Böszörményi Józ. **Budan** Wlasek Ed. **Egerben** Wessely J. **Ó-Zsolymban** Thomka L. **Pécsen** Jäger J. **F. Szabadkan** Hofbauer M. J. **Tokajb-n** Kröczér Ág. **Szegeden** Kovács A. és M. **Hatvanban** Czeller Istv. **Selmeczen** Barisch J. W. **Kaposvárt** Schröder J. **Sopronban** Ruprecht József. **Közegen** Kittel István. **Késmarkon** Juretzky Lajos. **Siklóson** Nyers Sándor. **Kolozsvárt** Wolff J. **Parkanyban** Szász J. **Ipolyságon** Sartorius J. **Butyiban** Jando László. **Mező-Berényben** Narcisz János. **Oroszháza**n Olmosy J.

Ara egy nagyobb üvegnek 1 ujft., egy kisebb üvegnek 50 ujkr. — Posta után csak 2 üveg expedíaltatik egyszerre, és a pakolás- és bérmentesítésért 50 ujkr. mellékelése kérotik. 3270 (7-0)

3313 **Kerestetik** (3-3)

egy középkori gyermektelen, tisztas nőszemély, ki egy fálhelyi háztartás kötelességeit tökéletesen érti, ki a eselédre való felügyelés körül elégséges tekintélyt kifejteni képes, s különösen a házi-rend és tisztaság fenntartására elegendő képességgel bír, s végre magában elég becsületességet, hűséget és szorgalmat érez; — jelentkezése, melyben képessége, állása, jelenlegi tartózkodása, foglalkozása és szolgálati föltételei belefoglalandók, **Vácra** — **N. N.** czim alatt — a „csillag vendéglőbe“ utasítandó.